

Podporují strukturální fondy a Fond soudržnosti rozvoj regionů?

Informační brožura pro municipality.

Umění spolupráce

Kvalita, přesnost a důslednost v každém detailu. Společná koordinovaná práce lidí desítek oborů a profesí. Schopnost řešit problémy a odvaha hledat nové cesty. Je tohle umění? Možná ne. Jen to dobře umíme.

Metrostav a.s. Praha 8 Koželužská 2246

METROSTAV

www.metrostav.cz

Podporují strukturální fondy a Fond soudržnosti rozvoj regionů?

Ministerstvo zahraničních věcí

Foto na titulní straně: Holandsko, Tilburg: Finance z programu INTERREG pomohly zlepšit systém zavlažování travnatých oblastí. Zdroj: European Commission Audiovisual Library

Obsah

1. Obsah	
2. Editorial	
3. Fondy EU	9
3.1. Historie evropských fondů	9
3.2. Strukturální fondy Evropské unie jako hlavní nástroj strukturální politiky Evropské unie	10
3.3. Cíle regionální politiky Evropské unie pro období 2000 - 2006	12
3.4. Fond soudržnosti - Kohezní fond (CF)	13
3.5. Iniciativy Společenství na podporu regionů a vyrovnání rozdílů	14
4. Finanční toky strukturálních fondů	15
5. Využití podpory z EU v praxi členských států	17
5.1. Velká Británie	17
5.2. Belgie	18
5.3. Dánsko	19
5.4. Finsko	20
5.5. Irsko	21
5.6. Lucembursko	22
5.7. Portugalsko	23
5.8. Španělsko	24

6. Fondy EU a ČR	25
6.1. Národní rozvojový plán 2004 - 2006	25
6.2. Cíle, strategie a priority	26
6.3. Operační programy	27
6.4. Řízení a monitorování programů	33
6.5. Finanční řízení	38
6.6. Finanční rámec	39
7. Předvstupní fondy a jejich finanční rámce	41
7.1. Osm regionů soudržnosti v ČR	41
7.2. Program Phare	41
7.3. Program INTERREG III	52
7.4. Finanční nástroj ISPA	55
7.5. Program SAPARD	58
8. Příprava projektů pro využívání finančních prostředků z fondů EU	60
8.1. Typy projektů	60
8.2. Projekt musí obsahovat srozumitelně formulovaný cíl	61
8.3. Jak sestavit projekt?	61
8.4. Hodnocení projektů	64

V rámci EU existují rozdíly mezi regiony v ekonomické a sociální oblasti. Tyto regionální disparity se snaží řešit regionální strukturální politika, která se uplatňuje v oblasti hospodářské a sociální soudržnosti. Smyslem regionální politiky je podporovat harmonický a vyvážený rozvoj regionů, snižování nezaměstnanosti a rozvoj lidských zdrojů, snižování regionálních disparit, ochrana životního prostředí, a zabezpečení rovných příležitostí pro muže i ženy.

Základním nástrojem strukturální a regionální politiky Evropské unie jsou strukturální fondy a Fond soudržnosti EU. Jejich význam pro hospodářskou a sociální soudržnost je v rámci EU nezastupitelný. S cílem posílit hospodářskou a sociální soudržnost EU se strukturální fondy zaměřují na snižování rozdílů v úrovni rozvoje různých regionů a zaostalost nejvíce znevýhodněných regionů včetně venkovských oblastí.

Publikace, kterou právě držíte v rukou, si klade za cíl, přiblížit Vám problematiku strukturálních fondů a Fondu soudržnosti. V publikaci se dovíte, na jaké projekty čerpaly finanční prostředky dosavadní členské země. Asi nejdůležitější informací pro Vás bude, jaké náležitosti mají mít podávané projekty, aby splňovaly kritéria výběrových řízení. Jestliže si budete chtít zde uvedené informace rozšířit, neváhejte prosím kontaktovat informační zdroje uvedené v tiráži.

*Ministerstvo zahraničních věcí
Ministerstvo pro místní rozvoj*

Zdroj: European Commission Audiovisual Library

16. dubna 2003 podepsali představitelé České republiky Smlouvu o přistoupení.

3. Fondy EU

3.1. Historie evropských fondů

Rozvoj politiky soudržnosti je těsně spojen s historií prohlubování a rozšiřování Unie. Lze skutečně nalézt mnoho paralel mezi procesem evropské integrace na jedné straně a rostoucí důležitostí politiky soudržnosti na straně druhé (srov. Tabulka).

Politika soudržnosti Evropské unie je ve stavu neustálých změn, částečně s ohledem blížícího se rozšíření Unie, částečně vzhledem k důsledkům financování období 2000-2006 a částečně následkem potřeby zlepšit účinnost této politiky.

Již delší dobu se prosazuje trend poklesu výdajů na společnou zemědělskou politiku a souběžně jsou posilovány prostředky věnované na regionální politiku. A to právě proto, že postavení regionální politiky v rámci politik EU je systematicky posilováno.

	Hlavní kroky evropské integrace	Vývoj politiky soudržnosti EU
1957	Smlouva o Evropském hospodářském společenství	Obecná ustanovení preambule smlouvy a článku 2
Počátek 70-tých let	První rozšíření - Dánsko, Irská republika a Velká Británie	Zřízení Evropského fondu regionálního rozvoje
Střed 80-tých let	„Iberské“ rozšíření - Španělsko a Portugalsko	Integrované programy pro středomořskou oblast
Konec 80-tých let	Jednotný evropský akt - 1992 program vnitřního trhu	Delorsův programový balík I a reformy strukturálních fondů z roku 1988
1993	Smlouva o Evropské unii: hospodářská a měnová unie	Delorsův programový balík II a zřízení Fondu soudržnosti
1995	Přistoupení Finska, Švédska a Rakouska	Zřízení Cíle 6 strukturálních fondů
1997 – 1999	Agenda 2000	Reforma strukturálních fondů
2000 – 2006	Proces rozšíření	Další reformy strukturálních fondů

Postupně všechny členské země Evropské unie přistoupily k realizaci vlastní národní regionální politiky, pomocí níž usilují o snížení rozdílů v životní úrovni mezi regiony a bojují s vysokou regionální nezaměstnaností. Podporují zpravidla socioekonomické struktury v zaostávajících regionech či v územích s nevyhovující strukturou průmyslu.

Evropská unie provádí regionální politiku na několika úrovních:

- nadnárodní úrovni (regionální politika prováděná relativně nezávisle přímo EU);
- národní úrovni (silně diferencovaná regionální politika uskutečňovaná jednotlivými členskými zeměmi, postupně však přejímající některá společná pravidla);
- regionální úrovni (ve většině zemí, dlouhodobě posilována).

3.2. Strukturální fondy Evropské unie jako hlavní nástroj strukturální politiky Evropské unie

Evropská unie má k dispozici čtyři strukturální fondy, přes které rozděljuje finanční pomoc k řešení strukturálních ekonomických a sociálních problémů tak, aby se snížily rozdíly mezi různými regiony a sociálními skupinami. Jedná se o:

- Evropský orientační a záruční fond pro zemědělství (EAGGF)
- Evropský sociální fond (ESF)
- Evropský fond regionálního rozvoje (ERDF)
- Finanční nástroj pro usměrňování rybolovu (FIGF)

Evropský fond regionálního rozvoje (ERDF)

ERDF byl založen v roce 1975, aby poskytoval finanční podporu programům regionálního rozvoje zaměřeným

na nejvíc znevýhodněné regiony. Dodnes je objemem finančních prostředků největším strukturálním fondem. Jeho cílem je pomoci snížit socio-ekonomickou nerovnováhu mezi regiony zemí Evropské unie. V období 2000-6 poskytuje ERDF finanční pomoc v rámci prvních dvou cílů strukturálních fondů.

K čemu slouží ERDF?

Jeho hlavním cílem je prosazovat hospodářskou a sociální soudržnost v Evropské unii snižováním rozdílů mezi regiony nebo sociálními skupinami. Jeho zdroje se alokují do určitých znevýhodněných regionů podle cílů 1 a 2 strukturálních fondů.

Finanční pomoc z ERDF je hlavně zaměřena na:

- Podporu malých a středních podniků
- Prosazování produktivních investic
- Zlepšování infrastruktury
- Pokračování místního rozvoje

Konečným cílem pomoci ERDF je vytvořit pracovní místa podporou konkurenceschopného a udržitelného rozvoje.

Evropský sociální fond (ESF)

ESF byl založen v roce 1960 a je hlavním nástrojem sociální politiky a zaměstnanosti Evropské unie. V období 2000-6 poskytuje finanční pomoc systémům odborného školství, přeškolování a tvorby pracovních míst v rámci cíle 3, ale i projektům cílů 1 a 2 strukturálních fondů. Pomoc ESF je zaměřena především na nezaměstnanou mládež, dlouhodobě nezaměstnané a sociálně znevýhodněné skupiny a ženy.

K čemu je Evropský sociální fond?

ESF je hlavním finančním nástrojem, přes který Evropská unie převádí své cíle strategické politiky zaměstnanosti do praxe. ESF byl založen již Římskou dohodou a je tudíž nejstarším strukturálním fondem, který přes 40 let

investuje v partnerství s členskými státy do programů na rozvoj lidských dovedností a pracovního potenciálu. ESF se nyní nachází v důležitém bodě svého vývoje. V roce 2000 začalo pro ESF nové sedmileté období, během kterého byl jeho vlastní potenciál plně začleněn - v oblasti politiky i řízení - do činnosti na úrovni členských států, aby se zavedla do praxe Evropská strategie spolupracuje patnáct členských států na dosažení společně dohodnutých cílů, aby připravily lidi na práci a vytvořily lepší prostředí pro pracovní místa.

ESF poskytuje finanční prostředky Evropské unie ve velkém pro programy, které rozvíjejí nebo obnovují zaměstnanost lidí. Zaměřením tohoto úkolu je poskytovat občanům vhodné pracovní dovednosti, ale i rozvíjet jejich schopnosti společenské interakce, čímž se zvyšuje jejich sebedůvěra a schopnost přizpůsobit se trhu práce.

ESF směřuje svou podporu do strategických dlouhodobých programů, které pomáhají regionům po celé Evropě, zvláště těm zaostávajícím, aktualizovat a modernizovat dovednosti pracovní síly a pěstovat podnikatelské iniciativy. To láká do těchto regionů domácí i zahraniční investice, a tím jim pomáhá dosáhnout větší ekonomické konkurenceschopnosti a prosperity.

Členské státy plánují programy spolu s Evropskou komisí a pak se tyto programy realizují prostřednictvím široké škály zajišťujících organizací jak ve veřejném, tak v soukromém sektoru. Mezi tyto organizace patří národní, regionální a místní úřady, vzdělávání a školicí ústavy, dobrovolné organizace a sociální partneři, tj. odbory a závodní výbory, průmyslové a profesní asociace a jednotlivé společnosti.

ESF jedná jako katalyzátor nových přístupů k projektům, spojuje a využívá kombinované zdroje všech zúčastně-

ných. Pěstuje partnerství na mnoha různých úrovních a podněcuje přenos znalostí, sdílení myšlenek a nejlepších zvyků po celé Evropě, čímž zajišťuje, že nejúčinnější nová řešení budou začleňena do hlavních politik.

Evropský orientační a záruční fond pro zemědělství - sekce orientace (EAGGF)

EAGGF sekce orientace je finančním nástrojem pro politiku rozvoje venkova, druhého pilíře společné zemědělské politiky. Financuje rozvoj venkovských oblastí po celé Evropské unii. EAGGF je rozdělen do dvou sekcí: sekce orientace podporuje opatření pro rozvoj venkova v oblastech cíle 1, zatímco garanční sekce působí v ostatních oblastech.

Tento fond má dvě části. Záruční oddělení se stará o různá finanční opatření – vývozní kompenzace, stabilizace cen, atd. a orientační část má za úkol podporovat modernizaci a racionalizaci zemědělské výroby. Fond fun-

guje od roku 1962 a objem prostředků, kterými disponuje se od té doby mnohonásobně zvýšil.

Finanční nástroj pro podporu rybolovu (FIGF – Financial Instrument for Fisheries Guidance)

Tento finanční nástroj začal fungovat od roku 1994 a jeho cílem je podpora přímořských regionů a restrukturalizace rybářského odvětví. V roce 2000 byl zařazen mezi strukturální fondy.

3.3. Cíle regionální politiky Evropské unie pro období 2000 - 2006

Strukturální fondy naplňují jednotlivé cíle stanovené strukturální a regionální politikou EU. V současné době naplňují tři cíle stanovené pro období 2000 - 2006

1. cíl – Podpora rozvoje zaostávajících regionů

Cíl je zaměřen na investice do výroby a na trvale udržitelný rozvoj. Patří sem regiony, jejichž HDP leží pod hranicí 75 % průměru HDP Evropské unie.

2. cíl – Podpora oblastí potýkajících se s restrukturalizací

Patří sem všechny průmyslové, městské i venkovské oblasti, které nespádají pod Cíl 1. Městské oblasti, které usilují o finanční podporu v rámci tohoto cíle musí vykazovat vysokou míru dlouhodobé nezaměstnanosti, narůstající kriminalitu, špatnou úroveň školství nebo zhoršené životní prostředí.

3. cíl – Podpora politiky zaměstnanosti a vzdělávání

Tento cíl souvisí s rozvojem lidských zdrojů – rekvalifikace, modernizace systémů vzdělávání, seznamování s novými technologiemi, atd. To vše má vést k celkovému snížení nezaměstnanosti.

Cíle regionální politiky EU a vazba na strukturální fondy

Cíl 1

- Evropský fond regionálního rozvoje
- Evropský sociální fond
- Evropský zemědělský podpůrný a záruční fond
- Finanční nástroj pro podporu rybolovu

Cíl 2

- Evropský fond regionálního rozvoje
- Evropský sociální fond
- Finanční nástroj pro podporu rybolovu

Cíl 3

- Evropský sociální fond

3.4. Fond soudržnosti - - Kohezní fond (CF)

Fond soudržnosti EU je doplňkovým fondem, nikoli strukturálním. Jeho cílem je posílit hospodářskou a sociální soudržnost.

Členská země	Cíl 1	PP ²⁾	Cíl 2	PP ²⁾	Cíl 3	Ryb ³⁾	Celkem
Belgie	0	625	368	65	737	34	1829
Dánsko	0	0	156	27	365	197	745
Finsko	913	0	459	30	403	31	1836
Francie	3254	551	5437	613	4540	225	14620
Irsko	1315	1773	0	0	0	0	3088
Itálie	21935	187	2145	377	3744	96	28484
Lucembursko	0	0	34	6	38	0	78
Německo	19229	729	2984	526	4581	107	28156
Nizozemsko	0	123	676	119	1686	31	2635
Portugalsko	16124	2905	0	0	0	0	19029
Rakousko	261	0	578	102	528	4	1473
Řecko	20961	0	0	0	0	0	20961
Španělsko	37744	352	2553	98	2140	200	43087
Švédsko	722	0	354	52	720	60	1908
Velká Británie	5085	1166	3989	706	4568	121	15635
EU – 15	127543	8411	19733	2721	24050	1106	183564

Rozdělení prostředků ze strukturálních fondů pro jednotlivé členské země (2000-2006)
(v mil. EURO, v cenách roku 1999)

Fond soudržnosti EU má poskytovat peníze na projekty životního prostředí a infrastrukturu - transevropské dopravní sítě v členských státech Evropské unie, jejichž HDP je nižší než 90% průměru EU.

Fond založila Maastrichtská smlouva v roce 1993 a jeho smyslem je posílit ekonomickou a sociální soudržnost tím, že pomáhá nejméně prosperujícím státům účastnit se hospodářské a měnové unie.

Fond umožnil Španělsku, Portugalsku, Irsku a Řecku splnit kritéria sblížení pro hospodářskou a měnovou unii a zároveň nadále investuje do budování infrastruktury, aby urychlil rozvoj těchto zemí.

Čtyřmi příjemci v období 2000 - 2006 jsou jako dříve (1993 - 1999) Španělsko, Portugalsko, Řecko a Irsko. I když tyto země udělaly velký pokrok, jejich HDP je stále pod hranicí 90% průměru Společenství. Jejich nárok se však bude

znovu posuzovat ve světle aktualizovaných údajů o HDP.

V České republice bude pomoc z Fondu soudržnosti EU přímo navazovat na předvstupní pomoc EU pomocí předvstupního nástroje – ISPA (The Instrument for Structural Policies Pre-Accession). Finanční nástroj ISPA je určen pro kandidátské státy v období od roku 2000 do okamžiku jejich vstupu do EU. Je zaměřen na zlepšení úrovně infrastruktury v sektorech dopravy a životního prostředí. Zaměření a procedury jsou analogické s Fondem soudržnosti EU. Zařazení finančního nástroje ISPA do předvstupních programů podpory poskytovaných Evropskou unií kandidátským státům je základním předpokladem pro následné úspěšné využití možností Fondu soudržnosti po vstupu ČR do EU.

3.5. Iniciativy Společenství na podporu regionů a vyrovnání rozdílů

INTERREG

podpora přeshraniční spolupráce

financování přes Evropský fond regionálního rozvoje

URBAN

podpora obnovy měst

financování přes Evropský fond regionálního rozvoje

LEADER

podpora rozvoje venkova

financování přes Evropský zemědělský orientační a záruční fond

EQUAL

odstranění diskriminace na trhu práce

financování přes Evropský sociální fond

	Cíl 1	mimo regiony Cíle 1	Cíl 2	Cíl 3	Interreg III	Urban II	Leader +	Equal
ERDF	x		x			x		
ESF	x		x	x				x
EAGGF	x	x			x		x	
FIFG	x	x						

Financování Cílů a Iniciativ Společenství ze Strukturálních fondů

4. Finanční toky strukturálních fondů a Fondu soudržnosti

Schéma finančních toků:

1. Předání programových dokumentů Evropské komisi;
2. Evropská komise zasílá zálohovou platbu (tzv. platbu na účet) platebnímu orgánu na začátku programovacího období, resp. po schválení CSF/SPD;
3. Dodavatel zasílá fakturu konečnému příjemci a požaduje její proplacení;
4. FB zkontroluje správnost předložené faktury a fakturu proplácí. Proplacení faktury potvrdí dodavatel razítkem a podpisem na faktuře;
5. FB zasílá kopie proplacených faktur a platebních příkazů, kterými byly faktury proplaceny řídicímu orgánu (resp. zprostředkovatelskému subjektu, je-li v systému zapojen) a požaduje úhradu odpovídajícího podílu ze SF/CF;
6. MA (resp. IB prostřednictvím MA) předá zkontrolované doklady spolu s osvědčením o provedené práci platební jednotce a žádá proplacení prostředků konečnému příjemci; (cca 1 x měsíčně)
7. PU zkontroluje předložené doklady a informuje PA o potřebě finančních prostředků. PA převede potřebné prostředky na

účet PA

PU provede platbu konečnému příjemci;

(alternativně může PA převést „zálohu“ PU dříve než nastane potřeba financování)

8. PU předává platebnímu orgánu 3x ročně souhrnný výkaz výdajů, který je podkladem pro provedení certifikace uskutečněných výdajů;
9. PA provede certifikaci uskutečněných výdajů a zasílá certifikát Evropské komisi spolu s žádostí o provedení průběžné platby (tj. o doplnění původní výše zálohové platby);
10. EK zasílá průběžnou platbu na účet PA;
11. Na konci programovacího období MA zasílá platebnímu orgánu konečnou zprávu o realizaci programu;
12. PA zasílá certifikát spolu s dalšími požadovanými dokumenty Evropské komisi a žádá o provedení platby konečného zůstatku;
13. Kontrolní útvar MF zasílá Evropské

komisi Deklaraci při ukončení pomoci (tzv. winding-up)

14. EK provede platbu konečného zůstatku;

Zdroj: European Commission Audiovisual Library

První z fondů - Evropský sociální fond byl vytvořen Římskou smlouvou v roce 1957.

5. Využití podpory z EU v praxi členských států

(Zpracováno s využitím brožury Evropská unie regionů, kterou vydala Delegation Evropské komise v ČR).

5.1. Velká Británie

Zaměstnanost jako cesta k regionální prosperitě

Myšlenka projektu „Cesty k integraci“ vznikla v Liverpoolu jako reakce na vážné a trvalé obtíže mnoha obyvatel při hledání práce v prostředí, jež zabraňuje osobnímu i společenskému rozvoji. „Cesty“ mají pomoci vyloučeným jedincům a komunitám najít nové pracovní příležitosti. Obyvatelé města Liverpool jsou známi svým důvtipem, odvahou a vynalézavostí. Příkladem může být oblast dopravy. Město jako první na světě zavedlo osobní přepravu ve vlacích, mělo první podvodní železniční tunel, první elektrické vlaky, první osobní vrtulníkovou přepravu a první tramvaje v Evropě. Podobný seznam exi-

stuje i v medicíně: první zaznamenané použití rentgenových paprsků při lékařské diagnóze, nejstarší škola tropické medicíny, nejstarší veterinářská škola, první specializovaná dětská nemocnice. atd. Oblasti, ve kterých město tradičně vynikalo, značně přispěly ke známosti a prosperitě Liverpoolu.

Přesto je realita současného Liverpoolu velmi drsná, protože město ve svém ekonomickém výkonu zaostává za ostatními regiony Velké Británie s vysokou mírou nezaměstnanosti, nedostatkem příležitostí, emigrací obyvatelstva, nízkou úrovní bydlení a rostoucím nedostatkem sociální soudržnosti. Cílem projektu „Cesty k integraci“ je rozvoj pomoci z vlastních zdrojů v obcích a čtvrtích oblasti Merseyside, kdy sami místní obyvatelé identifikují základní příčiny vlastních potíží a navrhuji cesty ke vzdělání, školení a zaměstnání.

Celkem existuje v projektu „Cesty“ 38 oblastí - všech místních čtvrtí a obcí,

jež byly vyznačeny napříč pěti okresy; zahrnují polovinu Liverpoolu a půl milionu obyvatel. Nezaměstnanost se zde pohybuje v rozmezí 30-40 % a kvalita života je zde velmi nízká. Příkladem takové oblasti je Kirkby, kde funguje Knowsleyho centrum her a volného času. Toto centrum poskytuje celou škálu služeb, které kombinují výchovu a výcvik se zajištěním služeb a místním společenským rozvojem, a to způsobem typickým pro projekt „Cesty“. Mezi jinými je např. k dispozici zařízení pro péči o děti v jeslích a školce, které již kompletně hospodaří na základě samofinancování. To umožňuje matkám sehnat práci nebo podstoupit výcvik a rekvalifikační kurzy. Jako základní kámen rekvalifikace probíhá v jeslích a školce zároveň akreditovaný odborný výcvikový kurs pro pracovníky v zařízeních pro děti, který jim zajišťuje zkušenosti a poskytuje důvěru k získání vyšší kvalifikace. Cílem ostatních aktivit

Centra je podporovat místní a společenské aktivity: Centrum volného času získává dary v podobě naturálií od místních podnikatelů, jako např. nábytek a ostatní vybavení, které skupiny společenského rozvoje mohou použít pro své aktivity. Dva večery v týdnu se v Centru schází dvě stovky místních mladých lidí, kteří sem přicházejí za sportem, odpočinkem a studiem. Vybudování a rozšíření tzv. „Knihovny hraček“ v rámci Knowsleyho centra nabízí malým dětem mnohem pestřejší a hodnotnější příležitosti ke hraní.

Jiným příkladem je „Obchod příležitostí Dingle“ v čtvrti Toxteth, což je víceúčelové centrum pro podnikání, školení, hledání práce a poradenství. Po schválení renovačních prací v roce 1994, projekty z roku 1995 poskytly prostředky na vytvoření kanceláří, počítačové vybavení, zaměstnance a krytí operačních nákladů na vybudování centra pro hledání práce, odborný výcvik, rozvoj podnikání a pod-

poru malých a středních podniků v jednom „obchodě“.

Celkové náklady na projekt činily 272 mil. EUR, na které EU přispěla částkou 125 mil. EUR.

5.2. Belgie

Platonické přátelství se vyplatí

Projekt PLATO byl inspirován průzkumem, který ukázal, že malé a střední podniky by rády expandovaly, jen kdyby věděly jak na to. Nedostatkem know-how docházelo ke ztrátám drahocenné energie a potenciálního růstu. Nejsmutnější bylo, že podniky krachovaly v době, kdy by s větší profesionalitou byly schopné přežít a prosperovat. Jediné, co potřebovaly, byla podpora firmy s větší zkušeností. Projekt PLATO usiluje o podporu růstu a zaměstnanosti ve Vlámku tím, že pomáhá takové partnery najít.

Manažeři projektu zajistili financování z Evropského sociálního fondu (ESF)

a od vlámských úřadů. Každý měsíc probíhaly semináře zaměřené na různé dovednosti, kde se setkávali vyškolení manažeři z velkých firem – přezdívaní jako strážní andělé – s pracovníky z malých a středních podniků a předávali informace, konzultovali a vytvářeli vzájemné vazby. I mimo semináře mohli kdykoli manažeři malých podniků kontaktovat své „anděle strážné“ za účelem individuálního poradenství.

Koncepce „anděla strážného“, na niž by se podnikatelé mohli obrátit s žádostí o radu, byla vyvinuta v letech 1987-8. Velké podniky byly chváleny za podporu malým podnikům, ale nic konkrétního jim nenabízely. Strážní andělé z velkých firem byli inovačním krokem. Jakmile byli zapojeni, manažeři malých podniků i velkých společností zjistili, že mohou tímto způsobem vytvářet kontakty s potenciálními zákazníky, dodavateli a poskytovateli služeb.

Evidentní úspěch projektu:

- zapojené firmy zaznamenaly růst o 21 %,
- více než polovina z nich uváděla nárůst investiční činnosti,
- téměř dvě třetiny nabraly nové zaměstnance.

Do roku 1988 vytvořily zúčastněné podniky celkem 362 pracovních míst. Ale to byl jen začátek, o deset let později bylo zapojeno asi 700 podniků, které vytvořily 1 670 pracovních míst. Vzhledem k tomu, že není přímo podporována zaměstnanost, všechna místa byla vytvořena v přirozeném důsledku zdravého růstu.

Koncepce strážných andělů se stala velmi populární. V samotném Vlámku je více než 2 500 podniků zapojeno v podobných projektech, kde služby strážných andělů poskytují 180 společností. Koncepce se rozšiřuje také do zahraničí - Dánska, Švédska, Nizozemska, Německa a Irska, kde byly podobné programy zavedeny se stejným úspěchem.

Celkové náklady na projekt činily 896 371 EUR, na které EU přispěla částkou 369 147 EUR z Evropského sociálního fondu.

5.3. Dánsko

NOVI: Andělé pro podnikatele zachraňují region

Vědecký park v severním Jutsku hraje jako centrum technologie a inovací důležitou roli při rozvoji podnikatelské sféry a významně zvyšuje v této oblasti zaměstnanost.

V průběhu deseti let fungování spolupracovalo na projektu NOVI mnoho subjektů: obchodníci a podnikatelé, odborové organizace, university, místní a regionální úřady, které se snažily o hladkou přeměnu regionu s původně těžkým průmyslem na region s průmyslem založeným na znalostech.

Region severního Jutska dlouhodobě trpěl vysokou nezaměstnaností (11,4 %

v roce 1995). V polovině 80. let procházelo mnoho odvětví náročných na pracovní sílu, jako je stavba lodí, zemědělství a rybářský průmysl, strukturálními změnami, což nikterak nepřispělo úrovni nezaměstnanosti v severním Jutsku. V polovině 90. let se situace zlepšila, když největší město severního Jutska, Aalborg, zažívalo finanční boom. Nicméně k tomu by nebylo došlo, kdyby město Aalborg nezměnilo svoji strategii a nevyměnilo svoji závislost na těžkém průmyslu za rozvoj odvětví založených na znalostech, obchodu a službách.

Na konci 80. let se objevilo několik snů s myšlenkou vytvořit vědecký park, v němž by převládaly technologie a inovace a byl by podporován rozvoj podnikání a zaměstnanosti. Tak se zrodil projekt NOVI. Projekt poskytuje investice a podporu firmám, které uvažují o založení nebo jsou těsně před založením podniku zabývajícím se vědou a její aplikací. Cílem projektu NOVI je posky-

tovat informace a zkušenosti firmám a lidem s dobrými nápady. Projekt NOVI se je tak snaží navádět správným směrem. V roce 1999 byla zřízena skupina „Andělů pro podnikatele“, aby společně s investiční organizací projektu pomáhala úspěšnému zakládání firem.

Po více než 10 letech fungování si projekt nemůže stěžovat na nedostatky budoucích aktivit. V rámci NOVI byl založen fond zaměřený na investice na zelené louce, kde se snaží aplikovat výsledky inženýrského výzkumu v praxi. Projekt NOVI také vytvořil partnerství s Universitou v Aalborgu a správou okresu severní Jutsko, aby posílil industriální síť NorCom (skupina firem v telekomunikační společnosti v severním Jutsku).

Vědecký park tvoří komplex čtyř budov. NOVI 1 je primárně pronajímán jednotlivým podnikatelům, oddělením výzkumu a vývoje v již existujících spo-

lečnostech a podnikům komerčních služeb. NOVI 2 je vyhrazen Centru pro personální komunikaci provozovanému Universitou v Aalborgu. NOVI 3 je pronajít firmě InterMedia, která se specializuje na podporu výzkumu, vývoje a vzdělání v oblasti interaktivních multimédií. NOVI 4 bude obývat Fakulta informačních a komunikačních technologií.

Projekt byl spolufinancován dánským Ministerstvem pro výzkum a vývoj, Evropským fondem regionálního rozvoje (ERDF) a půjčkami.

Celkové náklady na projekt činily 31,8 mil. EUR, na které EU přispěla částkou 12,9 mil. EUR.

5.4. Finsko

Revitalizace tradičního sklářství

Nuutajarvi Glass je nejstarší fungující sklárna ve Finsku, ale ještě nedávno hrozilo, že výroba bude omezena či úplně zastavena. Nyní se výroba dokonce rozši-

řila a má ve vesnici tucet nových závodů.

Sklárna Nuutajarvi je ve Finsku naprosto unikátním fenoménem, neboť vyrábí sklo již přes 200 let. Tovární budovy a zařízení, které mají kulturní a historickou hodnotu, jsou většinou zachovány. V roce 1995 bylo v továrně zaměstnáno asi pět desítek lidí vyrábějících umělecké sklo. Plán omezení výroby, o který usiloval současný vlastník, firma Hackman Designor Oy Ab, by znamenal zánik celé vesnice Nuutajarvi.

Pomoc EU byla impulsem, který firmu Hackman Designor přesvědčil. V polovině 90. let se firma rozhodla začít s projektem vybudování centra uměleckého skla pro turisty, které bylo dokončeno na konci roku 1997. V průběhu projektu byly z opuštěných továrních hal vytvořeny výrobní a prodejní prostory pro umělce a řemeslníky. Kavárna je řízena samostatnou firmou, která se stará rovněž o ubytování. Osm původních kanceláří bylo zrenovováno a dnes mají

kapacitu dvaceti lůžek. V rámci sekce malého podnikání zde nyní funguje 12 podniků, které zaměstnávají 25 lidí.

Poptávka po uměleckém skle se od poloviny 90. let výrazně zvýšila a sklářská vesnice Nuutajarvi úspěšně zabránila tomu, aby se z ní stalo zaprášené museum. Nyní firma Hackman Designor Oy Ab Nuutajarvi Glass zaměstnává přibližně 80 lidí. Počet návštěvníků sklářské vesnice vzrostl na desítky tisíc. Dnes navštěvuje Nuutajarvi přes 100 000 turistů ročně a cílem je zvýšit jejich počet alespoň na 200 000.

Celkové náklady na projekt činily 488 845 EUR, na které Evropská unie přispěla částkou 1 14 368 EUR.

5.5. Irsko

„Druhá šance“ pro nezaměstnané

Program příležitostí odborného výcviku a vzdělání (VTOS, Vocational Training Opportunities Scheme) nabízí

trvalou podporu a individuální přístup pro nedostatečně kvalifikované občany, kteří trpí dlouhodobou nezaměstnaností. Tento program se osvědčil v pilotních projektech, a proto byl rozšířen do ostatních oblastí v zemi.

Program VTOS nabízí příležitost „druhé šance“ odborného vzdělání a výcviku, která byla zavedena jako reakce na velmi nízkou úroveň odborné a vzdělanostní kvalifikace dlouhodobě nezaměstnaných v Irsku. Téměř 80 % lidí v tomto seznamu nemá doklad o závěrečných zkouškách, což je základní předpoklad pro výkon většiny povolání. Program VTOS usiluje o podporu sociální integrace nezaměstnaných a jejich rodin tím, že poskytuje celostátní kvalifikace, které umožňují opětovný vstup na trh práce. Dalším důležitým aspektem programu VTOS je zvyšování sebedůvěry účastníků programu v dalších činnostech, ze kterých je většina nezaměstnaných fakticky vyloučena.

Jedna z účastnic programu, která skončila školní docházku v 15 letech bez kvalifikace, pracovala nejdříve jako mechanika a později jako písařka. Ve svých dvaceti pěti letech se jako vdaná žena se třemi dětmi ocitla v obtížné situaci poté, co byl její manžel propuštěn pro nadbytečnost. Jednoho dne objevila inzerát na program vzdělávání dospělých VTOS, který nabízel příležitost ke zlepšení kvality života její rodiny. Po dvou letech absolvování programu složila závěrečné zkoušky středoškolského vzdělání s výbornými výsledky. Mladá žena pokračovala dál na Cavan College, instituci pro další vzdělávání, aby dosáhla postavení účetního technika - opět s pomocí programu VTOS. V současné době pracuje a současně usiluje o získání kvalifikace jako účetní. Ve svých čtyřiceti letech tak získá již určité postavení.

Dnes program VTOS nabízí 5 000 míst ročně v 94 centrech v celé zemi. Centra se snaží vytvářet nabídku, která by odpovídala individuálním potřebám studentů. Kurzy mohou trvat maximálně 2 roky denního studia, ale lidé s minimálním vzděláním se mohou programu účastnit až 3 roky. Posлуhači programu musí být starší než 21 let a musí pobírat podporu v nezaměstnanosti minimálně 6 měsíců. Do programu mohou být zařazeni i lidé, kteří pobírají rodičovský příspěvek v rodinách s jedním rodičem, dále obyvatelé pobírající invalidní příspěvky a ženy v domácnosti. Kurzy jsou zdarma a účastníci obdrží příspěvek na výcvik ve výši příslušných sociálních dávek. Škála kursů sahá od úrovně začátečníků až po kurzy informačních technologií probíhající ve spolupráci s firmami jako Microsoft, IBM nebo Dell. V nabídce jsou také vyšší odborné kurzy s udělením certifikátu Národní rady pro odborný výcvik v mnoha oborech studia, jako např. pod-

nikání, umění, řemeslo a návrhářství, péče o děti, komunikace a média, grafika/návrhářství, využití volného času a rekreace.

Z absolventů v létě 1999, kteří dokončili jednoletý nebo dvouletý kurs, jich 79 % dosáhlo postupu v kariéře.

Celkové náklady na projekt činily 195,4 mil. EUR, na které EU přispěla částkou 65,13 mil. EUR.

5.6. Lucembursko

Laboratoř Evropy na trojezí

Oblast s vysoko se tyčícími pecemi a prázdnými budovami, která postrádala téměř všechny znaky průmyslového života, který za sebou nechal kontaminovanou půdu a tisíce lidí bez práce - tak vypadal pohled, který vítal návštěvníky v údolí Chiers v příhraniční pánvi mezi Longwy, Athus a Rodange (Francie - Belgie - Lucembursko) na počátku 80. let. V roce 1985 tyto tři země podepsaly spo-

lečnou deklaraci o vytvoření Evropského centra regionálního rozvoje a předložily společnou žádost o finanční pomoc z evropských fondů. Cílem programu byl opětovný rozvoj „parku mezinárodních aktivit“ (international activities park - IAP) v opuštěné průmyslové zóně. K podpoře nových podnikatelských aktivit v této oblasti byl vytvořen systém harmonizované investiční pomoci nad úroveň obvyklou v EU. K zajištění hladkého fungování programu byla zřízena struktura společného managementu, který zohledňuje různé administrativní, právní a daňové systémy v jednotlivých zemích.

Velká část projektu zahrnovala zpřístupnění oblasti: na lucemburské straně je nová třída Avenue de l'Europe napojena mimoúrovňovou křižovatkou na silnici Pétange a střídavě spojena s jižní silniční sítí, která končí v Hellange, případně bude rozšířena až do Sarre. To ilustruje výhodné umístění Evropského centra regionálního rozvoje v hospodář-

ském srdci Evropského společenství. Tato práce, se kterou bylo spojeno vytvoření podpůrných služeb, trvala mnoho let, ale bylo zřejmé, že podniky by za normálních okolností do této „oblasti třech hranic“ nesměřovaly. Z tohoto důvodu bylo stejné financování použito na výstavbu přechodných lokalit okolo centrální oblasti.

V Lucembursku, kde byla míra nezaměstnanosti v roce 1985 ještě poměrně nízká a příspěvky Společenství byly tudíž relativně skromné, byla podpora směřována k jedinému opatření: pomáhat novým podnikům. Výběr použití prostředků byl velmi přísný a byl podmíněn požadavkem na zavedení inovací v odvětví nebo vytvoření služby spojené s daným odvětvím v takových sektorech, kde neexistuje domácí konkurence. Tímto způsobem bylo dodnes v Lucembursku vytvořeno 1 700 pracovních míst (z celkových 6 000), z toho 250 ve střední části oblasti a 290 s finanční pomocí Evropského fondu regionálního rozvoje.

Tvorba pracovních míst je rozložena mezi 14 firem, z nichž každá zaměstnává 500 až 600 zaměstnanců a vyrábí různé druhy výrobků, počínaje vybavením protipožární ochrany, přes výrobu audio a video kazet, práškových kovů, až po hračky, polyethylen a samolepky.

Nabídka služeb Evropského centra regionálního rozvoje odpovídá svou šíří velkému městu, až na to, že je zasazeno do pěkného přírodního prostředí (celá severní část údolí je označována jako „zelená oblast“). Centrum také poskytuje lidské zdroje prostřednictvím počátečního a následného výcviku a ve formě výzkumu a rozvoje pod záštitou European Technology College (ETC), jediné instituce universitního charakteru, na které se podílejí tři evropské státy. Evropský fond přeshraničního rozvoje (EUREFI), který je ze 46 % financován Evropskou unií, je společnost rizikového kapitálu zaměřující se na firmy ze tří regionů. Oblast je také význačná

svými originálními přeshraničními projekty jako „Sportovní výzva třech zemí“ nebo „Sochařské symposium“ a vytvořením společné odborové organizace.

Příspěvek EU na tento projekt činil 19,37 mil. EUR pro všechny tři země (z programu INTERREG I).

5.7. Portugalsko

Guimaraes: obnova středověkého centra

Portugalci sice považují město Guimaraes za kolébku národa, ale jeho středověké centrum v průběhu 70. let značně zchátralo. V roce 1993 byl zahájen projekt renovace budov s cílem povzbudit obyvatele a drobné podnikatele, aby neopouštěli centrum města. V rámci tohoto projektu prošly středověké domy rekonstrukcí a byly opraveny ulice a veřejná prostranství.

Do dnešních dnů bylo obnoveno přes 250 budov a centrum města Guimaraes se opět stalo turistickou atrakcí, což pod-

Zdroj: European Commission Audiovisual Library

Pomoc dlouhodobě nezaměstnaným představuje jeden ze tří cílů strukturální politiky.

poruje rozvoj dalších aktivit. V roce 1999 navštívilo městské turistické informační centrum více než 30 000 lidí.

Projekt obnovy si získal mezinárodní uznání a vyhrál mnoho cen, včetně ceny „Europa Nostra“ v roce 1993 a ceny „Real Fundación de Toledo“ v roce 1996.

Celkové náklady na projekt činily 3,3 mil. EUR, na které EU přispěla částkou 2,5 mil. EUR.

5.8. Španělsko

Metro jezdí až na letiště

V červnu 1999, po třiceti měsících práce, město Madrid dokončilo s finanční pomocí Kohezního fondu EU výstavbu nové 8 km dlouhé linky podzemní dráhy, která spojuje madridské letiště Bajasas se zbytkem sítě městské hromadné dopravy. Vedle letiště byly vybudovány

ještě tři další stanice: Bajasas, Cam po de las Naciones, Mar de Cristal.

V roce 1999 využilo linku Madrid - Bajasas více než 27 milionů cestujících. Navíc stanice Cam po de las Naciones otevřela důležité prostory pro obyvatele Madridu - tržiště Recintos FERIALES, které navazuje na další atrakce Campo de las Naciones a park Juana Carlose I.

Výstavba metra měla vedle vytvoření dvou stovek pracovních míst, i když jen na přechodnou dobu, také pozitivní vliv na životní prostředí, a to omezením dopravních prostředků, které znečišťují ovzduší. Uvádí se, že s průměrným počtem cestujících, který dosahuje téměř 16.000 denně, nahradilo metro na této trase více než 50 % autobusových linek, 22 % taxíků a ze 14 % cestování automobily.

Celkové náklady na projekt činily 204,8 mil. EUR, na které EU přispěla částkou 139,9 mil. EUR.

6. Fondy EU a ČR

6.1 Národní rozvojový plán 2004 - 2006

Vypracování Národního rozvojového plánu (NRP) symbolizuje připravenost České republiky na realizaci politiky hospodářské a sociální soudržnosti (HSS), která představuje jednu z nejdůležitějších politik EU. Tento dokument, který se po vstupu ČR do EU stane základním programovým dokumentem pro získávání prostředků ze strukturálních fondů a Fondu soudržnosti, bude sloužit zároveň jako podklad pro získávání před vstupní pomoci EU.

Národní rozvojový plán zaujímá mezi programovými dokumenty výjimečné místo. Obecně platí, že členské státy EU připravují rozvojový plán vždy pro jeden nebo více regionů!

NUTS 2 (viz kap. 2.3 - Regionální statistika), které splňují kritéria zařazení pod Cíl 1 politiky hospodářské a sociální soudržnosti EU. Podle používaného indikátoru (hrubý domácí produkt/obyv.

v paritě kupní síly) všechny regiony, s výjimkou Prahy, která tento průměr vysoce převyšuje, dosahují méně než 75% průměru úrovně HDP EU. Na základě těchto faktů a na základě doporučení Generálního ředitelství (z angl. DG Regio) Evropské komise bylo rozhodnuto o zpracování uceleného programového dokumentu pro celý stát, proto hovoříme o Národním rozvojovém plánu České republiky. NRP je tedy připravován pro současné programové období EU (od vstupu ČR do EU v roce 2004 do roku 2006). V daném období bude mít ČR na základě NRP možnost získat přes 2,1 mld. Předpokladem pro využití těchto prostředků je dostatek kvalitně připravených projektů a zajištění prostředků na spolufinancování. V případě projektů na využití strukturálních fondů je totiž možné z EU získat až 75 % celkových nákladů, v případě projektů na využití Fondu soudržnosti dokonce až 85 %. Na spolufinancování tak bude potřeba

minimálně 18 mld. Kč.

Národní rozvojový plán představuje zevrubné zdůvodnění potřeby podpor a definuje cíle, jichž má být dosaženo. Rolí NRP je tedy prezentovat koherentní a celkovou strategii, která zdůvodní výběr priorit, o jejichž podporu ze zdrojů EK ČR usiluje. Detailní cíle a podmínky čerpání podpory na jejich dosažení v jednotlivých oblastech jsou pak specifikovány v operačních programech (sektorové a regionální).

NRP byl předložen Evropské komisi 3. března 2003 a Česká republika se tak stala druhou z přístupujících zemí, která předložila konečnou verzi NRP a zahájí tak jeho negociace. Na základě projednání NRP s orgány EK bude následně vypracován dokument „Rámec Podpory Společenství“ (angl. Community Support Framework - CSF), který má charakter smlouvy mezi vládou státu přijímajícího pomoc a Evropskou komisí. Tato smlouva specifikuje závazek obou stran poskyt-

nout prostředky na dosažení cílů v dokumentu uvedených. Po schválení operačních programů orgány EK může být zahájena realizace konkrétních projektů.

6.2 Cíle, strategie a priority

Dlouhodobým záměrem České republiky je dosažení stabilního růstu, který bude umožňovat postupné vyrovnávání ekonomické úrovně s průměrem zemí EU. Na tomto základě byl globální cíl Národního rozvojového plánu 2004 - 2006 definován jako: Udržitelný rozvoj založený na konkurenceschopnosti. Takto definovaný globální cíl v sobě zahrnuje dosažení ekonomického růstu rychlejšího než je průměr zemí EU, zlepšení konkurenčního postavení ČR v EU a urychlení kvalitativních změn v ekonomice.

Globální cíl Národního rozvojového plánu a k němu vedoucí strategie se bude soustředovat na dosažení následujících specifických cílů:

1. Vytvoření podmínek pro růst ekonomiky posilováním vnitřních faktorů (např. dokončení restrukturalizace průmyslových podniků a přechod k výrobám s vyšší přidanou hodnotou, zvýšení podpory a role malých a středních podniků, podpora oblasti výzkumu a vývoje, zvyšování kvality lidských zdrojů, rozvoj dopravní infrastruktury, cestovního ruchu a zemědělství apod.);
2. Zvýšení kvalifikační úrovně, konkurenceschopnosti a mobility pracovní síly při současném vyrovnávání dopadů růstu ekonomiky na znevýhodněné skupiny (např. zvyšování kvalifikační úrovně pracovní síly včetně vyrovnávání negativních dopadů na tzv. znevýhodněné skupiny obyvatelstva, tj. dlouhodobě nezaměstnaní, rovné příležitosti pro ženy na trhu práce, vytvoření flexibilního systému vzdělávání, posilování profesní mobility společně s rozvojem vědecko-výzkumné sféry
- a její propojení s oblastí vzdělávání a celoživotního učení);
3. Přiblížení se standardům EU v oblasti životního prostředí (např. problematika pitné vody a odpadních vod, znečištění ovzduší, udržitelný způsob výroby a efektivnější využívání energie, nakládání s odpady a sanace starých ekologických zátěží, budování technické a dopravní infrastruktury, podpora mimoprodukčních funkcí zemědělství a rozvoj ekologického zemědělství atd., vše při respektování principu udržitelného rozvoje);
4. Vytvářený rozvoj regionů (např. podpora strukturálně postiženým regionům s narušeným životním prostředím a vysokou mírou nezaměstnanosti, podpora venkovského prostoru, úsilí o zvýšení prostorové mobility pracovních sil, regionální podpora malých a středních podniků včetně sektoru cestovního ruchu);

Strategie Národního rozvojového plánu pokrývá oblast konkurenceschopnosti a zaměstnanosti, tedy dvě základní oblasti politiky hospodářské a sociální soudržnosti Evropské unie. Důraz na konkurenceschopnost je zahrnut do prvního specifického cíle, který tak společně s druhým specifickým cílem, formulovaným pro řešení problematiky zaměstnanosti, primárně přispívá k dosažení globálního cíle. Třetí specifický cíl přispívá spíše ke zvýšení kvality života (prostřednictvím řešení problémů životního prostředí) a spolu se čtvrtým cílem přispívají k dosažení globálního cíle spíše sekundárně.

K dosažení výše zmíněných specifických cílů NRP přispějí následující prioritní osy NRP:

- Posílení konkurenceschopnosti průmyslu a podnikatelských služeb;
- Rozvoj dopravní infrastruktury;
- Rozvoj lidských zdrojů;

- Ochrana a zkvalitňování životního prostředí;
- Rozvoj venkova a multifunkčního zemědělství;
- Rozvoj cestovního ruchu.

Strategie NRP byla formulována s ohledem na Strategii rozvoje lidských zdrojů ČR. Cíle a prioritní osy NRP jsou tak v souladu a přispějí k dosažení cílů této strategie. Respektovány jsou i horizontální priority Společenství (též politiky Společenství) - tj. rovné příležitosti, hospodářská soutěž, veřejné zakázky a životní prostředí.

6.3 Operační programy

Globálního a specifických cílů Národního rozvojového plánu bude dosaženo realizací pěti operačních programů. Sektorově jsou zaměřeny čtyři operační programy: Průmysl a podnikání, Infrastruktura, Rozvoj lidských zdrojů, Rozvoj venkova a multifunkční zemědělství.

Regionálně je zaměřen Společný regionální operační program. Priority socioekonomického rozvoje, které předpokládají realizaci velkých projektů v oblasti životního prostředí a infrastruktury, budou realizovány s podporou Fondu soudržnosti.

Společný regionální operační program

Společný regionální operační program (SROP) je souhrnným dokumentem zahrnujícím rozvojové priority sedmi regionů soudržnosti (celé území České republiky s výjimkou hl. města Prahy), které mohou být v období 2004 - 2006 podporovány ze strukturálních fondů Evropské unie v rámci Cíle 1.

Důraz je v rámci SROP kladen na podporu vyváženého a udržitelného ekonomického rozvoje regionů, který bude založen na iniciativách veřejného, neziskového a soukromého sektoru. Program bude založen na eliminaci faktorů, které překážejí rozvoji a růstu a na

využití výhod, které poskytují příležitosti pro růst.

SROP podporuje především aktivity, jejichž realizace z hlediska platné české legislativy spadá do působnosti obcí nebo krajů. Tím se tento program odlišuje od zbývajících operačních programů, které se zaměřují na realizaci opatření, jež jsou z hlediska české legislativy převážně v působnosti státu. Určitou výjimku představuje priorita 6 - Rozvoj cestovního ruchu a lázeňství, kde vedle podpory aktivit majících místní či regionální charakter budou podporovány i aktivity, které mají horizontální či nadregionální charakter.

Spolufinancování SROP z veřejných prostředků České republiky bude zajišťováno jednak z rozpočtů obcí a krajů, jednak ze zdrojů státního rozpočtu (prostředky Ministerstva pro místní rozvoj) a státních fondů (Státní fond životního prostředí a Státní fond dopravní infrastruktury). Struktura spo-

lufinancování bude doplněna i prostředky IFI, například bude možné využívat produktů EIB.

Globálním cílem SROP je dosažení trvalého hospodářského růstu i růstu kvality života obyvatel regionů na základě povzbuzování nových ekonomických aktivit s důrazem na tvorbu pracovních míst v regionálním i místním měřítku, na zlepšení kvality infrastruktury a životního prostředí, na všeobecný rozvoj lidských zdrojů a na prohlubování sociální integrace.

Pro SROP bylo vymezeno těchto 7 priorit:

1. Rozvoj místních podnikatelských aktivit;
2. Regionální rozvoj dopravy a komunikačních technologií;
3. Místní rozvoj lidských zdrojů;
4. Zlepšování životního prostředí v obcích a regionech;
5. Oživení venkovských oblastí;

6. Rozvoj cestovního ruchu a lázeňství;
7. Technická pomoc (průřezová priorita týkající se předcházejících priorit).

SROP bude spolufinancován z těchto dvou strukturálních fondů:

- Evropského fondu regionálního rozvoje (ERDF) pro všechny priority;
- Evropského sociálního fondu (ESF) pro prioritu 3 (částečně).

Operační program Průmysl a podnikání

Globálním cílem operačního programu Průmysl a podnikání je zvýšení konkurenceschopnosti průmyslu a podnikatelských služeb a dokončení potřebných strukturálních změn v průmyslu, což je plně ve shodě s 1. prioritní osou Národního rozvojového plánu – Posílení konkurenceschopnosti průmyslu a podnikatelských služeb.

Operační program Průmysl a podnikání rozpracovává cíle a strategii průmyslové politiky České republiky. Základním

posláním operačního programu je přispět jeho realizací k zachování a dalšímu rozvoji konkurenceschopného a efektivně vyrábějícího průmyslového sektoru v České republice. Vedle svých ekonomických cílů operační program Průmysl a podnikání zohledňuje samozřejmě i rovinu regionální, sociální, rovných příležitostí a aspekty environmentální. Žádná z priorit OP nepůsobí proti prioritám vytyčeným v těchto oblastech v rámci horizontálních politik EU. Jednotlivé priority a opatření byly naopak definovány tak, aby pozitivně přispívaly k řešení problémů identifikovaných na základě provedené socioekonomické analýzy průmyslu a podnikatelských aktivit v ČR.

Národní koncepcí, která byla schválena vládou ČR a která určuje strategický cíl operačního programu Průmysl a podnikání, je Koncepce průmyslové politiky. Dalšími relevantními dokumenty z oblasti regionální, sociální a environmen-

tální politiky, schválenými nebo projednanými vládou České republiky, které operační program Průmysl a podnikání zohledňuje, jsou Strategie regionálního rozvoje, Národní akční plán zaměstnanosti 2001 a 2002 a Metodika hodnocení vlivu koncepcí regionálního rozvoje na životní prostředí.

Operační program Průmysl a podnikání je koncipován jako operační program financovaný z jediného strukturálního fondu, a to z Evropského fondu regionálního rozvoje. Prostřednictvím koordinovaného využití finančních prostředků ERDF, státního rozpočtu, dalších veřejných rozpočtů České republiky a rovněž soukromých zdrojů, zdrojů IFI, např. EIB bude zajištěno dosažení pozitivních synergických efektů v rámci jednotlivých priorit a opatření. Intenzita veřejné podpory se v průměru předpokládá na úrovni 50 %, tj. zhruba polovinu nákladů na realizaci jednotlivých priorit směřujících do pro-

duktivního sektoru budou pokrývat soukromé zdroje.

Priority operačního programu Průmysl a podnikání byly definovány na základě výsledků SWOT analýzy pro tuto část národního hospodářství a za účasti mnoha hospodářských a sociálních partnerů, včetně regionálních aktérů, kteří se podíleli na přípravě SROP. V návaznosti na provedené analýzy byly stanoveny 4 priority operačního programu Průmysl a podnikání:

1. Rozvoj podnikání a zvyšování konkurenceschopnosti produkčního sektoru;
2. Restrukturalizace průmyslové výrobní základny;
3. Zvýšení energetické účinnosti získávání, přeměny a užití energetických zdrojů a orientace na úspory energie;
4. Technická pomoc.

Operační program Infrastruktura

Globálním cílem OP Infrastruktura je ochrana a zlepšování stavu životního prostředí a rozvoj a zkvalitňování dopravní infrastruktury při respektování principů udržitelného rozvoje s důrazem na naplňování standardů ES.

Operační program Infrastruktura vytváří rámec pro přípravu investičních projektů, jejichž cílem je zlepšit stav jednotlivých složek životního prostředí, zajistit rozvoj nové kvality udržitelné mobility pro svobodný a bezpečně přístupný pohyb osob, služeb, zboží, kapitálu a podpořit tím udržitelný rozvoj regionů zařazených do Cíle 1. Priority v oblasti dopravy respektují cíle národních strategických dokumentů, jako je například Dopravní politika, schválená usnesením vlády ČR č. 413/1998, Návrh rozvoje dopravních sítí v ČR do roku 2010, schválený usnesením vlády ČR č. 741/1999 a Harmonogram a finanční zajištění realizace rozvoje dopravních sítí

v ČR do roku 2010, schválený usnesením vlády ČR č. 145/2001. Environmentální priority programu vycházejí ze Státní politiky životního prostředí, schválené usnesením vlády ČR č. 38/2001 a respektují cíle ochrany životního prostředí formulované v Národním rozvojovém plánu.

Velké investiční projekty a sdružené projekty (tzv. skupiny projektů) celostátního významu s náklady, které v zásadě nejsou nižší než 10 mil. budou realizovány v rámci Fondu soudržnosti. Problematika environmentální výchovy a vzdělávání je řešena komplexně v rámci operačního programu Rozvoj lidských zdrojů. Ze SROP budou financovány projekty regionálního a místního významu.

Finanční prostředky pro zabezpečení OP Infrastruktura budou čerpány z ERDF.

S ohledem na cíle vycházející z analýzy sektorů životního prostředí a do-

pravy jsou vymezeny následující priority:

1. Modernizace a rozvoj dopravní infrastruktury celostátního významu;
2. Snížení negativních důsledků dopravy na životní prostředí;
3. Zlepšování environmentální infrastruktury;
4. Technická pomoc.

Operační program Rozvoj lidských zdrojů

Operační program Rozvoj lidských zdrojů (OP RLZ) tvoří základ pro realizaci podpory z Evropského sociálního fondu v oblasti rozvoje lidských zdrojů v České republice na období 2004 – 2006. Strategie rozvoje lidských zdrojů pro realizaci tohoto operačního programu je plně konzistentní se strategií zaměstnanosti EU. Evropská strategie zaměstnanosti je založena na čtyřech pilířích:

- **Zaměstnatelnost** – podpora úsilí, aby každá osoba vstupující na trh práce měla nezbytné základní a odpovída-

jící schopnosti a motivaci k získání a udržení si zaměstnání.

- **Podnikání** – podpora tvorby podmínek pro založení, fungování a růst podniků poskytujících pracovní místa.
- **Adaptabilita** – podpora vývoje pružnosti a inovace na pracovišti s cílem zlepšení efektivity a konkurenceschopnosti podniků a pracovní síly a tím vytvoření a zachování pracovních míst.
- **Rovné příležitosti** – podpora odstranění jakékoli diskriminace v zacházení s muži i ženami v souvislosti s přístupem ke všem druhům práce i odměnou za tuto práci.

Globálním cílem operačního programu Rozvoj lidských zdrojů je dosažení vysoké a stabilní úrovně zaměstnanosti založené na kvalifikované a flexibilní pracovní síle, integraci sociálně vyloučených skupin obyvatelstva a konkurenceschopnosti podniků při respektování

principů udržitelného rozvoje.

Operační program Rozvoj lidských zdrojů vymezuje celkem 5 priorit, které svým rozsahem pokrývají následující oblasti: aktivní politiku zaměstnanosti, integraci specifických skupin ohrožených sociální exkluzí, rovnost příležitostí pro muže a ženy na trhu práce, rozvoj celoživotního učení a zvýšení adaptability zaměstnanců a zaměstnavatelů na změny ekonomických a technologických podmínek.

Priority uvedené v OP RLZ jsou navrženy tak, aby byly v souladu s problémy, trendy, návrhy řešení a strategiemi vývoje obsaženými v Národním akčním plánu zaměstnanosti pro rok 2002, Společném zhodnocení politiky zaměstnanosti v České republice, Dlouhodobém záměru vzdělávání a rozvoje výchovně vzdělávací soustavy České republiky a v dalších základních strategických dokumentech pro oblast zaměstnanosti, sociální politiky vzdělávání a podpory podnikání.

Při naplňování cílů operačního programu Rozvoj lidských zdrojů budou respektovány společné horizontální principy - rovné příležitosti, udržitelný rozvoj, informační společnost a podpora místním iniciativám.

Na základě přijatého principu monofondového financování operačních programů byl v operačním programu Rozvoj lidských zdrojů vytvořen prostor pro realizaci opatření na rozvoj lidských zdrojů ve vybraných sektorech národního hospodářství, které jsou významné z hlediska možností budoucího vývoje zaměstnanosti v České republice, a proto vyžadují zvláštní zřetel.

Operační program Rozvoj lidských zdrojů bude spolufinancován z ESF.

Priority OP RLZ:

1. Aktivní politika zaměstnanosti;
2. Sociální integrace a rovnost příležitostí;
3. Rozvoj celoživotního učení;

4. Adaptabilita a podnikání;
5. Technická pomoc.

Operační program Rozvoj venkova a multifunkční zemědělství

Strategie operačního programu Rozvoj venkova a multifunkční zemědělství vychází z analýzy ekonomické a sociální situace v zemědělství a venkovském prostoru. Česká republika chce podporovat a dále navazovat na cíle a principy stanovené v koncepci agrární, lesnické a vodohospodářské politiky, které pro období před vstupem České republiky do Evropské unie schválila vláda ČR.

Rozvoj venkova a zemědělství je spatřován zejména v multifunkčním a konkurenceschopném zemědělství s výraznými agroenvironmentálními rysy, které bude základem dlouhodobého ekonomického růstu, a které poskytne venkovu dostatečné podmínky k rozvoji v oblasti služeb a dalších

aktivit. Hlavní váha operačního programu Rozvoj venkova a multifunkční zemědělství je proto kladena na investice do zemědělství, včetně podpory mladých zemědělců a dále na zpracování produktů zemědělské výroby.

Strategie operačního programu Rozvoj venkova a multifunkční zemědělství je založena na trvale udržitelném rozvoji a stabilizaci venkovských oblastí. V těch regionech, ve kterých přírodní podmínky umožňují intenzivní zemědělskou výrobu, je důraz kladen na rozvoj konkurenceschopného zemědělství. V oblastech s extenzivním obhospodařováním půdy je důraz kladen na rozvoj mimoprodukčních funkcí zemědělství, lesního a vodního hospodářství s vazbami na rozvoj a diverzifikaci aktivit, které s nimi souvisejí, popř. je doplňují. Jedním z předpokladů restrukturalizace zemědělství je i vyjasnění a racionální nové uspořádání vlastnických vztahů k půdě.

Operační program Rozvoj venkova a multifunkční zemědělství podporuje zlepšování kvality a produktivity práce při zpracování zemědělských produktů s velkým důrazem kladeným na zvýšení kvality zemědělských produktů, které jsou uváděny na trh.

V kontextu celého Národního rozvojového plánu hraje operační program Rozvoj venkova a multifunkční zemědělství nezastupitelnou roli pro zajištění rozvoje venkova a zemědělství a pro udržení krajiny v kulturním stavu.

Operační program Rozvoj venkova a multifunkční zemědělství respektuje současný přístup k regionální politice v České republice a uspořádání veřejné správy, podporuje zajištění bezpečnosti potravin a jejich kvalitu, tvorbu nových pracovních příležitostí na venkově, rovnoprávné postavení mužů a žen v této oblasti a snahu o uchování a zlepšení životního prostředí.

Operační program Rozvoj venkova

a multifunkční zemědělství bude spolufinancován z EAGGF – sekce orientační. Opatření chov ryb a činnosti prováděné odborníky v rybářství bude podporováno z FIGG.

Globálním cílem operačního programu Rozvoj venkova a multifunkční zemědělství je zvýšení podílu sektoru na tvorbě HDP a zaměstnanosti v ČR, zachování životního prostředí, zajištění trvale udržitelného polyfunkčního rozvoje venkova na trvale udržitelném zemědělství, lesním a vodním hospodářství v integraci s kvalitním zpracováním zemědělských produktů.

Prvořadým cílem strategie operačního programu Rozvoj venkova a multifunkční zemědělství je zvýšení konkurenceschopnosti zemědělství formou další restrukturalizace a růstu produktivity práce. S tím souvisejí především investice do nových technologií zaváděných do zemědělství, do lidského kapitálu, stejně jako poskytování technických

a poradenských služeb, pokud jde o testování/certifikaci jakosti; marketing a vývoz; podporu diversifikace, např. do potravinářského průmyslu. Je třeba odstranit faktory, které negativně působí na celý sektor zemědělství, jako jsou např. nízká produktivita práce, nízká kvalita zemědělských produktů, nedostatečný marketing a finančně nepříliš silný sektor potravinářského průmyslu.

Dalším cílem je zajištění podmínek nutných pro tvorbu alternativních pracovních příležitostí ve venkovských oblastech cestou zvyšování přitažlivosti oblastí pro podnikatelské investice a zlepšování příležitostí pro podnikatele v zemědělství a v oblastech blízkých zemědělství. Neméně důležitá je zejména stabilizace mladých a vzdělaných lidí v rámci venkovského prostoru a to ať již jako mladých farmářů, zaměstnanců zemědělských firem nebo pracovníků firem sídlících a působících na venkově. Dosažení cíle

snížení nezaměstnanosti ve venkovských oblastech dále závisí na zlepšení veřejných služeb zaměstnanosti, na odstranění překážek mobility pracovní síly (např. prostřednictvím zlepšení dopravní infrastruktury a služeb) a na fungování trhu práce a bydlení.

Priority OP Rozvoj venkova a multifunkční zemědělství:

1. Rozvoj zemědělství, lesního a vodního hospodářství a venkova;
2. Technická pomoc.

6.4 Řízení a monitorování programů

Platná legislativa Evropské unie v nařízení Rady (ES) č. 1260/1999 o obecných ustanoveních o strukturálních fondech ze dne 21. června 1999, upravuje postupy pro řízení a provádění pomoci ze strukturálních fondů. Toto rámcové nařízení je podrobně rozvedeno v navazujících předpisech.

V nařízení Komise (ES) č. 438/2001 ze dne 2. března 2001 jsou stanovena detailní pravidla pro provádění nařízení Rady (ES) č. 1260/1999 v oblasti finančního řízení a finanční kontroly pomoci poskytované v rámci strukturálních fondů.

Nařízení Komise (ES) č. 1685/2000 ze dne 28. července 2000 stanovuje podrobná pravidla pro způsobilost výdajů na činnosti spolufinancované strukturálními fondy.

V nařízení Komise (ES) č. 448/2001 ze dne 2. března 2001 jsou uvedena podrobná pravidla pro postup při provádění oprav financování.

Podrobná pravidla pro informační a propagační opatření členských států v souvislosti s pomocí ze strukturálních fondů popisuje nařízení Komise (ES) č. 1159/2000 ze dne 30. května 2000.

Snahou České republiky je již v předvstupním období v oblasti hospodářské a sociální soudržnosti maximální možné

sblížení s právními předpisy, mechanismy a strukturami EU platnými pro členskou zemi. Cílem příprav je dosažení plné připravenosti na využívání strukturálních fondů a Fondu soudržnosti v okamžiku vstupu České republiky do Evropské unie. Implementační systém předvstupní pomoci byl proto budován tak, aby jeho struktury byly co nejvíce využitelné i v období po vstupu ČR do EU.

Řídící orgán má základní odpovědnost za správnost řízení a realizaci operací strukturálních fondů. Definice řídicího orgánu (Managing Authority - MA) je obsahem nařízení Rady (ES) č. 1260/1999 v článku 9(n), kde je uvedeno, že „řídícím orgánem se rozumí každý veřejný nebo soukromý orgán nebo subjekt, který na vnitrostátní, regionální nebo místní úrovni jmenuje členský stát, nebo sám členský stát, jestliže tuto funkci sám vykonává, aby řídil pomoc pro účely tohoto nařízení. Jmenuje-li členský stát jiný řídicí orgán

než sám sebe, stanoví všechny způsoby svého vztahu k řídicímu orgánu a vztahu tohoto orgánu ke Komisi“.

V České republice byly stanoveny řídicí orgány již v předvstupním období, aby byla zajištěna kontinuita mezi přípravou programových dokumentů a jejich realizací po vstupu České republiky do EU.

Řídícím orgánem pro Rámec podpory Společenství, který nese celkovou odpovědnost za účinnost, správnost řízení a provádění pomoci poskytované ze strukturálních fondů České republiky, je Ministerstvo pro místní rozvoj. Řídící orgán Rámce podpory Společenství je odpovědný za věcnou koordinaci pomoci v rámci strukturální politiky EU a rovněž za komunikaci s Evropskou komisí.

Ministerstvo pro místní rozvoj jako Řídící orgán Rámce podpory Společenství ustanoví již ve fázi vyjednávání o Rámci, tj. v průběhu roku 2003, Řídící výbor Rámce podpory Společenství. Tento

výbor bude plnit roli poradního orgánu pro potřeby efektivního řízení a koordinace Řídícího orgánu Rámce podpory Společenství. Členy výboru budou zástupci Řídícího orgánu Rámce podpory Společenství, řídicích orgánů jednotlivých operačních programů a Platebního orgánu. Jako poradní orgán bude Řídící výbor připravovat agendu a vypracovávat doporučení pro jednání Monitorovacího výboru Rámce podpory Společenství.

S cílem zajistit co nejefektivnější řízení pomoci ze strukturálních fondů byla výkonem funkcí řídicích orgánů a platebního orgánu jmenována ta ministerstva, a návazně ty jejich konkrétní útvary, které se dosud zabývaly přípravou příslušných programových dokumentů a které mají v této oblasti nejvíce znalostí a zkušeností.

Řídící orgány operačních programů

Společný regionální operační program OP Průmysl OP Rozvoj lidských zdrojů OP Infrastruktura OP Rozvoj venkova a multifunkční zemědělství	Ministerstvo pro místní rozvoj Ministerstvo průmyslu a obchodu Ministerstvo práce a sociálních věcí Ministerstvo životního prostředí Ministerstvo zemědělství
---	--

Pramen: Usnesení vlády ČR č. 102/2002 a č. 149/2003

Podle nařízení Rady (ES) č. 1260/1999 nese řídicí orgán celkovou odpovědnost za efektivitu a správnost řízení a realizaci pomoci v rámci příslušného operačního programu. Výkon některých funkcí však může řídicí orgán delegovat na zprostředkující subjekty (IB - Intermediate Bodies). Tato delegace ale v žádném případě neznamená přenesení odpovědnosti. Delegace pravomocí musí být upravena písemnou dohodou o delegování pravomocí a tato dohoda musí být poskytnuta Řídícímu orgánu Rámce

podpory Společenství a platebnímu orgánu pro informaci, jakožto i její další dodatky. Písemná dohoda může být uzavřena pouze se subjekty majícími právní subjektivitu.

Obecně Česká republika přijímá princip, že řídicí orgán bude zodpovědný za řízení a celkovou koordinaci realizace programu, zatímco zprostředkující subjekty budou zpravidla pověřeny výkonem funkcí spojených s řízením a monitorováním projektů. Delegace funkcí spojených s každodenním výkonem řízení a admi-

nistraci projektů na zprostředkující subjekty umožní efektivnější fungování celého systému řízení.

Řídicím orgánem Fondu soudržnosti bylo jmenováno Ministerstvo pro místní rozvoj.

Pro zajištění správného a efektivního výkonu uvedených úkolů vytvoří řídicí orgán Fondu soudržnosti systém koordinace s realizačními orgány Fondu soudržnosti, tj. s Ministerstvem životního prostředí a Ministerstvem dopravy, který bude využívat stávajících zkušeností se systémem koordinace předvstupního nástroje ISPA.

Implementační systém jednotlivých operačních programů, včetně určení zprostředkujících subjektů a konkrétní specifikace funkcí, které na ně budou řídicími orgány delegovány, je podrobně popsán v těchto programech a příslušných programových dodatcích.

Zprostředkující subjekt je veřejný nebo soukromý subjekt, který jedná

v odpovědnosti řídicích orgánů nebo provádí jejich jménem činnosti týkající se konečných příjemců. Řídicí orgán stanoví míru činností delegovaných na zprostředkující subjekty podle specifických podmínek oblasti podpory a charakteristik předpokládaných navrhovaných projektů. Zprostředkující subjekty jsou zpravidla zodpovědné za definování obsahu opatření a přípravu zásobníku projektů (project-pipeline), neboť nejlépe znají potřeby konečného příjemce. Mají také zodpovědnost za určitou část procesu hodnocení, výběr a monitorování spolufinancovaných projektů a zpracování osvědčení o výdajích, výroční zprávy či ověření způsobilosti výdajů.

Konečný příjemce je veřejný nebo soukromý subjekt, který na základě předložené projektové žádosti pro pomoc prostřednictvím operačního programu obdrží finanční prostředky ze strukturálních fondů. Koneční při-

jemci jsou odpovědní řídicímu orgánu za dodržení všech požadavků plynoucích z nařízení Rady (ES) č. 1260/1999 a navazujících nařízení. Konečný příjemce předkládá projekt, prokazuje zajištěné spolufinancování na realizaci projektu, odpovídá za realizaci projektu a za nakládání s prostředky. Dále zodpovídá za dodržení základních principů politik EU. Koneční příjemci si musí být vědomi požadavků na publicitu, výběrová řízení a zpracování monitorovacích zpráv. Konečný příjemce předkládá žádosti o platby, je zodpovědný za předkládání pouze uznatelných výdajů a výdajů, které jsou v souladu se schválenými podmínkami projektu. Dále musí zajistit, že všechny nároky na platby jsou podloženy přijatými fakturami. Ve výjimečných případech mohou být tyto faktury nahrazeny účetními dokumenty průkazné hodnoty.

Typy konečných příjemců:

- a) veřejnoprávní subjekty (např. kraje, obce, svazky obcí, mikroregiony, vysoké školy)
- b) orgány státní správy (např. ministerstva a jejich příspěvkové organizace, úřady práce, pozemkové úřady, správy národních parků a CHKO)
- c) subjekty neziskového sektoru (občanská sdružení, obecně prospěšné společnosti, nadační fondy, nadace, církevní právnické osoby, profesní a zájmová sdružení)
- d) subjekty soukromého sektoru (malí a střední podnikatelé, živnostníci, řemeslníci, zemědělci)

Příjemce pomoci je veřejný nebo soukromý subjekt, který na základě žádosti obdrží finanční prostředky grantového schématu, které je podporováno ze strukturálních fondů. Příjemci pomoci jsou odpovědní konečnému příjemci (správci grantového schématu) za dodržení všech

podmínek a pravidel grantového schématu a souvisejících právních předpisů.

Příjemce pomoci je takový typ subjektu, pro který by bylo příliš obtížné žádat o pomoc ze strukturálních fondů přímo jako konečný příjemce. Projekt usilující o pomoc ze strukturálních fondů je předložen jako grantové schéma, jehož vlastní pravidla pro další poskytování prostředků jsou pro příjemce pomoci jednodušší.

V souladu s nařízením Rady (ES) č. 1260/1999 budou v České republice vytvořeny monitorovací výbory pro dohled nad každým operačním programem a nad Rámcem podpory Společenství, a to nejpozději 3 měsíce od rozhodnutí o poskytnutí příspěvku ze strukturálních fondů.

Monitorovací výbor Rámce podpory Společenství vznikne transformací Řídicího a koordinačního výboru, který plnil v předvstupním období zásadní koordinační úlohu v oblasti přípravy na poli-

tku hospodářské a sociální soudržnosti, a tedy na využívání strukturálních fondů. Členy Monitorovacího výboru Rámce podpory Společenství budou zástupci Řídicího orgánu Rámce podpory Společenství, platebního orgánu a všech řídicích orgánů operačních programů. Své zastoupení ve výboru bude mít každá ze sedmi Regionálních rad v regionech soudržnosti (NUTS II) Cile 1. Vedle zástupců Českého statistického úřadu a Úřadu vlády budou členy Monitorovacího výboru zástupci hlavních sociálních a ekonomických partnerů - Hospodářské komory České republiky, Agrární komory České republiky, Svazu průmyslu a dopravy a dále zástupci oblasti rozvoje lidských zdrojů, vysokých škol, vědy a výzkumu, organizace zaměstnavatelů, odborů, nestátních neziskových organizací a podnikatelské sféry. Činnosti Monitorovacího výboru se jako poradce zúčastní rovněž zástupce Evropské komise.

Monitorovacímu výboru operačního programu předsedá zástupce řídicího orgánu příslušného operačního programu. Složení monitorovacího výboru bude založeno na principu partnerství a při jeho sestavování se bude usilovat o vyvážené zastoupení žen a mužů.

Monitorovací systém strukturálních fondů (MSSF) je informační systém pro sledování finanční pomoci a představuje jeden z nezbytných předpokladů pro přijetí pomoci ze strukturálních fondů EU. Vytvářený systém bude umožňovat komplexní věcný a finanční monitoring programů/projektů v předvstupním období (předvstupní programy Phare, ISPA a SAPARD), ale zejména v období po vstupu České republiky do EU (strukturální fondy, Fond soudržnosti). Zároveň by systém měl monitorovat i prostředky v rámci iniciativ Společenství, v případě České republiky tedy iniciativ INTERREG a EQUAL a měl by sloužit jako zdroj dat

pro informační systém Viola, který je vytvářen na Ministerstvu financí jako program pro účetní operace v rámci strukturálních fondů.

6.5 Finanční řízení

Pro implementaci pomoci ze strukturálních fondů EU (a zároveň i z Fondu soudržnosti) byl v České republice ustaven jediný platební orgán (PA), a to Ministerstvo financí. Některé funkce a aktivity však budou platebním orgánem delegovány na tzv. platební jednotky zřizované na ministerstvech, která jsou řídicími orgány pro jednotlivé operační programy (v případě OP Rozvoj venkova a multifunkční zemědělství platební agentura). Platební jednotky budou organizačně odděleny od jednotek vykonávajících funkci řídicího orgánu tak, aby byla dostatečně prokázána jejich funkční nezávislost.

Převážná část projektů financovaných

prostřednictvím strukturálních fondů je víceletá, tj. jejich realizace se uskuteční v průběhu několika let. Konečný příjemce zpracovává finanční plán projektu, který je součástí dohody uzavřené mezi řídicím orgánem, popř. zprostředkujícím subjektem a konečným příjemcem. Řídicí orgán, resp. zprostředkující subjekt kontroluje dodržování finančního plánu.

Na Ministerstvu financí je výkonem funkce platebního orgánu pověřen odbor Národního fondu. Platební orgán např. vypracovává a předkládá žádosti o platby a přijímá platby z Evropské komise; zabezpečuje, aby konečný příjemce obdržel příspěvek z Evropské unie do 60 dnů po splnění všech podmínek; certifikuje uskutečněné výdaje; vrací neoprávněně vyplacené výdaje Evropské komisi a odevzdává zpět nevyužité prostředky Evropské komisi.

6.6 Finanční rámec

Finanční rámec Národního rozvojového plánu obsahuje informace o financování úkolů a činností popsaných v kapitolách strategie, cíle, priority a zaměření operačních programů, analýzu absorpční kapacity, odhad budoucího čerpání strukturálních fondů a přípravu strategie rozdělení prostředků podle skupin výdajů na operační programy.

Česká republika bude po vstupu do EU využívat strukturální fondy a Fond soudržnosti. Současně bude dobíhat i čerpání stanovených alokací pro předvstupní pomoc (Phare, ISPA, SAPARD).

Zároveň bude v letech 2004 – 2006 novým členským zemím k dispozici tzv. Transition Facility. Prostředky této pomoci budou ve vybraných sektorech pokrývat potřeby budování a rozvoje institucí („institution building“), které nemohou být financovány ze strukturálních fondů.

Následující tabulka obsahuje údaje o výši pomoci pro Českou republiku ze strukturálních fondů a z Fondu soudržnosti pro rozdělení celkového objemu

prostředků na strukturální operace podle let a jednotlivých Cílů, iniciativ Společenství a Fondu soudržnosti.

Oblasti podpory	celkem	2004	2005	2006
Fond soudržnosti MAX	932,1	319,2	262,8	350,1
MIN	740,5	253,2	208,4	278,9
průměr	836,3	286,2	235,6	314,5
Strukturální fondy	1491,2	371,4	498,1	621,7
Cíl 1	1286,4	307,0	431,1	548,3
Cíl 2	63,3	21,1	21,1	21,1
Cíl 3	52,2	17,4	17,4	17,4
Iniciativy Společenství				
INTERREG	60,9	19,0	19,0	22,9
EQUAL	28,4	6,9	9,5	12,0
Strukturální operace celkem	2327,5	657,6	733,7	936,2

Pramen: Evropská komise, leden 2003

Alokace strukturálních operací pro Českou republiku v období 2004 - 2006 podle oblastí podpor (v mil., ceny 1999)

Národní rozvojový plán se jako východisko pro Rámec podpory Společenství dále zaměřuje pouze na pomoc v rámci Cíle 1 a tedy pouze tyto prostředky jsou dále indikativně rozděleny mezi jednotlivé operační programy.

	Podíl na OP	2004 (EUR) (Kč)	2005 (EUR) (Kč)	2005 (EUR) (Kč)	Celkem (EUR) (Kč)
OP Průmysl a podnikání	15,0%	45,889 1 422,556	464,439 1 997,603	81,957 2 540,676	192,285 5 960,835
OP Infrastruktura	13,5%	41,300 1 280,301	57,995 1 797,842	73,762 2 286,609	173,057 5 364,752
OP Rozvoj lidských zdrojů	21,0%	64,244 1 991,579	90,214 2 796,644	114,740 3 556,947	269,199 8 345,169
OP Rozvoj venkova a multifunkční zemědělství	12,0%	36,711 1 138,045	51,551 1 598,082	65,566 2 032,541	153,828 4 768,668
SROP	38,5 %	118,855	166,901	212,275	498,032
- z toho TA CSF		3 684,519	5 173,929	6 580,528	15 438,977
		1,074 33,292	1,508 46,749	1,918 59,459	4,500 139,500
Celkem OP	100,0%	307,000 9 517,000	431,100 13 364,100	548,300 16 997,300	1 286,400 39 878,400

Framen: údaje EK a propočty MMR, únor 2003

Rozdělení prostředků strukturálních fondů mezi operační programy (v cenách roku 1999)

7. Předvstupní fondy a jejich finanční rámce

Předvstupní nástroje Evropské unie jsou určeny pro deset kandidátských zemí a jak bylo navrženo Evropskou komisí, budou jednotlivé fondy napomáhat kandidátským zemím při řešení konkrétních úkolů při zavádění *acquis communautaire*.

Podpora v předvstupním období je poskytována prostřednictvím finančních nástrojů Phare, ISPA a SAPARD.

7.1. Osm regionů soudržnosti v ČR

Pro potřeby spojené s koordinací a realizací hospodářské a sociální soudržnosti, spočívající zejména ve využívání finančních prostředků z předvstupních a strukturálních fondů Evropských společenství, byly zřízeny regiony, jejichž územní vymezení je totožné s územními statistickými jednotkami NUTS II, tzv. regiony soudržnosti. Tato úroveň bude reprezentována regionálními radami (ve smyslu zákona o podpoře

regionálního rozvoje č. 248/2000 Sb.). Zákon o podpoře regionálního rozvoje (par. 15) vymezuje 8 regionů soudržnosti na úrovni NUTS II:

Praha

území hl. m. Prahy

Střední Čechy

Středočeský kraj

Jihozápad

Českobudějovický a Plzeňský kraj

Severozápad

Karlovarský a Ústecký kraj

Severovýchod

Liberecký, Královéhradecký a Pardubický kraj

Jihovýchod

Brněnský a Jihlavský kraj

Střední Morava

Olomoucký a Zlínský kraj

Ostravsko

Moravskoslezský kraj

7.2. Program Phare

Oblast hospodářské a sociální soudržnosti je jednou z nejvýznamnějších oblastí národního programu Phare. Hlavním cílem investičních programů, které jsou v rámci Hospodářské a sociální soudržnosti (HSS) financovány, je umožnit zapojeným subjektům, včetně konečných příjemců, získat zkušenosti s procedurami používanými při čerpání prostředků ze strukturálních fondů a zvýšit tak připravenost České republiky na jejich budoucí využívání. Kromě toho investiční programy přispívají také ke zlepšení socioekonomické situace v daných regionech.

Národní program Phare 2000 – investice v regionech NUTS II Moravskoslezsko a Severozápad

Podporované regiony: NUTS II Moravskoslezsko (Moravskoslezský kraj),

NUTS II Severozápad (Ústecký kraj, Karlovarský kraj)

Trvání programu:

říjen 2000 – červenec 2004

Zaměření podpory: V každém z regionů se tento program skládá ze tří podprogramů (za realizaci každé části je odpovědné příslušné ministerstvo, Ministerstvo pro místní rozvoj je pověřeno také celkovou koordinací jednotlivých částí programu):

- **fond investování do výrobního sektoru** – cílem je zlepšení situace malých a středních podniků, podpora jejich rozvoje. Pomoc je zaměřena zejména na modernizaci technologií v malých a středních podnicích a na podporu jejich výzkumu a vývoje. Podpora malých a středních podniků je velmi důležitá, protože jsou nejvýznamnějšími zdroji pracovních míst. Fond inve-

stování do výrobního sektoru je realizován v působnosti Ministerstva průmyslu a obchodu;

- **grantové schéma na podporu infrastruktury pro podnikání** – cílem je přispět ke zlepšení infrastruktury pro podnikání. V regionu NUTS II Moravskoslezsko se podpora zaměřuje na cestovní ruch (např. cyklostezky, přístupové cesty k památkám, rekonstrukce památek, vytváření informačních a orientačních systémů apod.). V regionu NUTS II Severozápad jsou podporovány projekty zaměřené na rozvoj technické infrastruktury, prostorů pro podnikání (průmyslové zóny, podnikatelské inkubátory), lázeňství (rekonstrukce a obnova lázeňských objektů, přístupové cesty k lázeňským objektům apod.). Toto grantové schéma je realizováno v působnosti Ministerstva pro místní rozvoj;

- **fond rozvoje lidských zdrojů** – cílem je zlepšení zaměstnanosti a kvalifikační úrovně ve výše uvedených regionech. Podporovány jsou rekvalifikační a vzdělávací projekty (často zaměřené na skupiny obyvatel, které se těžko uplatňují na trhu práce – postižení, Rómové apod.). Fond rozvoje lidských zdrojů je realizován v působnosti Ministerstva práce a sociálních věcí.

Kromě těchto podprogramů je v regionu NUTS II Moravskoslezsko realizován ještě jeden individuální projekt – Vědeckotechnologický park (VTP) Ostrava.

V současné době probíhá realizace projektů. Přehled o počtu podporovaných projektů a výši podpory v jednotlivých regionech podává následující tabulka.

Název podprogramu	NUTS II Severozápad		NUTS II Moravskoslezsko	
	Počet projektů	Celková hodnota grantů (EUR)	Počet projektů	Celková hodnota grantů (EUR)
Fond investování do výrobního sektoru	32	4 668 819	30	5 935 123
Grantové schéma na podporu infrastruktury pro podnikání	23	7 896 772	29	4 129 382
Fond rozvoje lidských zdrojů	31	5 462 357	34	6 836 873
Celkem	86	18 027 948	93	16 901 378

Pramen: Evropská komise, leden 2003

Alokace strukturálních operací pro Českou republiku v období 2004 - 2006 podle oblastí podpor (v mil., ceny 1999)

Granty poskytnuté na realizaci jednotlivých projektů jsou tvořeny příspěvkem Phare (50%) a příspěvkem státního rozpočtu (50%). Grant může kryt maximálně 75% nákladů projektu. Zbylých 25% musí do projektu vložit příjemce grantu. U projektu Vědeckotechnologický park Ostrava činí příspěvek Phare 1 526 517 EUR a příspěvek státního rozpočtu 814 168 EUR.

Národní program Phare 2001 – Grantové schéma na podporu odstraňování povodňových škod

Podporované regiony: Jihočeský kraj, Plzeňský kraj, Středočeský kraj, Ústecký kraj

Trvání programu: říjen 2002 – duben 2004

Zaměření podpory: Tento program byl vytvořen jako reakce na srpnové ničivé

povodně, které zasáhly Čechy. Jeho cílem je pomoci při obnově povodněmi poškozených území. Konkrétně podpora směřuje do dvou oblastí:

- dopravní infrastruktura - rekonstrukce místních komunikací a silnic (kromě dálnic a silnic 1. třídy), mostů, přístupových komunikací k veřejným zařízením;
- infrastruktura pro ochranu životního prostředí - obnova a rekonstrukce čističek odpadních vod, kanalizací, vodovodů, rozvodů elektrické energie.

Příjemci podpory jsou zejména města a obce, které byly poškozeny povodněmi. V současné době probíhají výběrová řízení na zhotovitele staveb. Stavby by měly být zahájeny na jaře tohoto roku. Přehled o počtu podporovaných projektů a výši podpory v jednotlivých regionech podává následující tabulka.

Kraj	Počet projektů	Celková výše podpory
Jihočeský	26	4 048 680,80
Středočeský	16	2 771 968,00
Ústecký	16	2 263 584,70
Plzeňský	14	1 315 766,50
Celkem	72	10 400 000,00

Částka byla mezi jednotlivé kraje rozdělena podle výše škod, které povodně v daném kraji napáchaly. Pro Ústecký kraj byla původně vyčleněna vyšší částka, ale nebyl předložen dostatek projektů na její celé vyčerpání, proto byl zbytek přerozdělen ve prospěch ostatních krajů. Veškerá podpora je financovaná z programu Phare. Spolufinancování ze strany ČR (státní rozpočet + příjemci grantu) není povinné.

Národní program Phare 2003 – část 1.

Podporované regiony: NUTS II Severozápad (Karlovarský kraj, Ústecký kraj), NUTS II Moravskoslezsko (Moravskoslezský kraj), NUTS II Střední Morava (Olomoucký kraj, Zlínský kraj)

Trvání programu:

2. čtvrtletí 2003 – 4. čtvrtletí 2005

Zaměření podpory: Jedná se o připravovaný program, který by měl být (jak je uvedeno výše) vyhlášen ve 2. čtvrtletí roku 2003. Jeho cílem bude vytvoření

příznivých podmínek pro rozvoj podnikání (zejména malých a středních podniků), které umožní vznik nových pracovních míst a přispějí tak ke snížení nezaměstnanosti ve výše uvedených regionech. Konkrétně se bude podpora zaměřovat na rozvoj infrastruktury pro podnikání. Realizované projekty by měly zejména urychlit rozvoj průmyslových zón a podnikatelských inkubátorů.

Podporovány budou zejména následující aktivity:

- rekultivace pozemků pro komerční využití – úpravy terénu, demolice, apod.;
- rozvoj inženýrských sítí – budování a modernizace vodovodů, kanalizací, sítí vysokého napětí, osvětlení, plynofikace;
- budování zařízení a objektů pro podnikání – výrobní haly, sklady, obchodní prostory, administrativní budovy, překladiště;
- obnova a rekonstrukce zařízení a ob-

jektů pro podnikání – opět se jedná o výrobní haly, sklady, obchodní prostory, administrativní budovy, překladiště;

- napojení podnikatelských prostorů (stávajících i budoucích) na dopravní síť příjezdovými komunikacemi, vybavení parkovacími plochami, apod.

Získat podporu budou moci zejména obce, kraje, sdružení obcí.

Celkový rozpočet programu je 18 700 000 EUR (9,35 mil. EUR Phare + 9,35 mil. EUR státní rozpočet). Předběžně je pro každý region vyčleněna třetina z této částky. Pokud však v nějakém regionu nebude připraveno dostatek kvalitních projektů, budou nevyčerpané prostředky přerozděleny ve prospěch ostatních regionů. Grant může krýt maximálně 75% nákladů projektu, zbylých 25% nákladů musí být pokryto příjemcem grantu. Jelikož budou financovány velké projekty

(grant se musí pohybovat v rozmezí 1,2 - 4 mil. EUR), musí příjemci grantu počítat s tím, že budou muset vložit do projektu poměrně hodně prostředků (0,4 – 1,333 mil. EUR, tj. přibližně 12 – 40 mil. Kč).

Phare-IB - výstavba institucí (Institution Building)

Kromě investičních projektů Phare se realizují v rámci tohoto předvstupního programu také tzv. IB projekty, které slouží na budování a posilování institucí a k přípravě potřebných administrativních struktur na využívání strukturálních fondů (jak již z názvu vyplývá: institution building = budování institucí). Jedná se tedy převážně o projekty zaměřené na posilování institucí na centrální úrovni, ale existují i projekty, které mají přímý dopad na jednotlivé regiony.

Jsou jimi např. tzv. twinningové projekty realizované na základě twinnin-

gové smlouvy, která je uzavírána mezi Českou republikou (příslušným ministerstvem) a partnerskou členskou zemí EU. V současné době se dokončuje projekt z národního programu Phare 2000 „Konsolidace národní rozvojové strategie“ (CZ00.10.01 - alokace: 1,5 mil EUR), na kterém se podílejí Ministerstvo pro místní rozvoj, Ministerstvo průmyslu a obchodu a Ministerstvo práce a sociálních věcí. Tento projekt se zaměřuje na přípravu zmíněných sektorů na příjem podpory ze strukturálních fondů a Fondu soudržnosti a současně navazuje na podobný projekt, který byl financován z Phare 1998. V rámci projektu jsou mimo jiné realizovány pracovní návštěvy skotských a francouzských expertů do všech regionů soudržnosti (NUTS II), které slouží k vyhodnocování stavu připravenosti regionů na přijímání prostředků z evropských fondů. Závěrem jsou doporučení adresovaná jednotlivým regionům. Dále pak

zástupci regionů soudržnosti využívají možností studijních cest do členských zemí EU k získávání zkušeností. V roce 2003 se rozběhne navazující projekt twinningu, poslední, který bude možné realizovat z Phare.

Ze speciálního mnohonárodního programu Phare 1999 (Project Preparation Facility) byl realizován projekt „Příprava projektů ve vybraných cílových NUTS II regionech podporovaných z programu Phare“ (CZ9916.01.0002 - alokace: 0,9 mil. EUR). Jednalo se o technickou pomoc, která byla poskytována jednotlivými experty při přípravě a dokončování projektové dokumentace městům, obcím a regionálním rozvojovým agenturám v regionech soudržnosti Severozápad, Střední Morava a Moravskoslezsko. Tento projekt byl realizován v období leden 2002 - listopad 2002 a výrazně napomohl v některých oblastech zvýšit úroveň připravenosti projektové dokumentace.

Tyto tzv. měkké projekty jsou velice užitečné při přípravě systémů na čerpání budoucích strukturálních fondů. Díky nim mají pracovníci centrální správy i regionální samosprávy či dalších regionálních struktur možnost v praxi se seznámit s principy této pomoci EU a zajistit příslušnou přípravu.

Program přeshraniční spolupráce CBC Phare

Program CBC Phare, jehož počátky se datují k roku 1994 na česko německé, k roku 1995 na česko rakouské hranici a k roku 1999 na česko polské hranici, vchází do své závěrečné etapy před jeho přechodem na iniciativu INTERREG - po předpokládaném vstupu ČR do Evropské unie (2004). Cílem programu je pomoc příhraničním regionům při překonávání specifických problémů rozvoje, vyplývajících z jejich umístění v těsné blízkosti hranic, a dále podpora jejich postup-

ného napojení na struktury vybudované v Evropské unii se specifickým zaměřením na struktury v příhraničních oblastech.

Tento program, který v průběhu svého trvání využil přibližně polovinu všech prostředků Evropské unie určených na podporu České republiky, je realizován především ve formě dotací na investiční projekty především pro zlepšení základní infrastruktury v příhraničních oblastech. Patří k nim zejména projekty na zlepšení dopravy, životního prostředí, hospodářského rozvoje a základní technické vybavenosti obcí a měst. Části prostředků programu (cca 10%) je pak využíváno ve formě dotací na projekty neinvestičního charakteru ve sféře kultury, sportu, cestovního ruchu a spolupráce mezi partnerskými organizacemi na obou stranách hranic v rámci Společného fondu malých projektů.

Rozhodovacím orgánem pro celý program je Společný kooperační výbor, ustanovený na každém příhraničí. Do jeho působnosti spadá mimo jiné schvalování projektů a sledování realizace programu. V tomto výboru jsou za českou část zastoupeny příslušné územní orgány (kraje, regiony) a odvětvové resorty. Paritní zastoupení má i zahraniční část a zástupci Evropské komise. Pro Společný fond malých projektů jsou pak ustaveny řídicí a rozhodovací struktury na úrovni jednotlivých regionů složené ze zástupců územních orgánů a významných organizací z neziskové sféry. Pro grantová schémata budou řídicí a rozhodovací struktury s celohraniční působností ustaveny obdobně, jako u Společného fondu malých projektů.

Tento systém bude zachován až do ukončení programu CBC Phare.

Působnost programu

O dotaci mohou žádat všechny subjekty, jejichž sídlo je na území příhraničních regionů vymezených následujícími okresy (částí jednotek NUTS III) pro program CBC Phare.

Z hlediska organizačního charakteru se mohou programu účastnit tyto subjekty:

- samospráva;
- státní správa s věcnou působností v příhraničním regionu do úrovně okresu;
- organizace založené nebo zřízené obcemi;
- zájmová sdružení právnických osob;
- profesní komory;
- nadace;
- obecně prospěšné společnosti;
- občanská sdružení;
- nevládní organizace.

Oblast	Okres	Euroregion
Česká republika - Německo	Semily, Jablonec nad Nisou, Liberec, Česká Lípa, Děčín, Ústí nad Labem, Teplice, Most, Chomutov, Karlovy Vary, Sokolov, Cheb, Tachov, Litoměřice, Louny, Domažlice, Klatovy, Prachatice	Nisa, Labe, Krušnohoří, Egrensis, Šumava
Česká republika - Rakousko	Prachatice, Český Krumlov, České Budějovice, Jindřichův Hradec, Jihlava, Třebíč, Znojmo, Brno - město, Brno – venkov, Břeclav, Hodonín, v rámci FMP - ve směrnici specifikovaná část okresu Strakonice	Šumava, Sdružení měst a obcí Jihočeského kraje, Silva Nortica, Sdružení měst a obcí jižní Moravy
Česká republika - Polsko	Liberec, Jablonec nad Nisou, Semily, Trutnov, Náchod, Rychnov nad Kněžnou, Ústí nad Orlicí, Šumperk, Jeseník, Bruntál, Opava, Ostrava, Karviná, Frýdek Místek, v rámci FMP - ve směrnici bude specifikovaná část okresu Nový Jičín	Beskydy, Glacensis, Nisa, Praděd, Silesia, Těšínské Slezsko

Připravované programy Phare CBC do zahájení využívání iniciativy Společenství INTERREG

V tomto období budou zahájeny a postupně realizovány následující programy CBC Phare:

1. grantová schémata programů finančních let 2002 a 2003 (česko německé a česko rakouské příhraničí);
2. společný fond malých projektů finančních let 2001 až 2003 (česko německé, česko rakouské a česko polské příhraničí).

Grantová schémata

Grantová schémata - jako součást programu investičních projektů - budou realizována jen na česko německém a česko rakouském příhraničí (na česko polském příhraničí byly všechny prostředky programů využity na indivi-

duální investiční projekty) v rámci programů finančních let 2002 a 2003. V rámci grantových schémat s daným obsahovým zaměřením bude možno předkládat malé investiční projekty u programu 2002 do výše celkového rozpočtu projektu 300 tis. EUR, přičemž dotace z grantu na jeden projekt je stanovena v rozmezí 50 - 225 tis. EUR (maximálně však 75% celkových nákladů projektu). Minimální finanční spoluúčást investora je stanovena ve výši 25% celkových nákladů projektu. U programu 2003 bude výše dotace na jeden projekt 300 tisíc EUR.

Termín zahájení programů (výzva pro žadatele k předkládání projektů), způsob předkládání (místo předložení projektů) a další podmínky programu budou zveřejněny na webových stránkách Centra pro regionální rozvoj Praha (<http://www.crr.cz/>) v dostatečném časovém předstihu. Předpokládáme, že

zahájení grantových schémat programu finančního roku 2002 bude počátkem druhého pololetí 2003. Přehled grantových schémat pro česko německé a česko rakouské příhraničí je uveden v následující tabulce.

Grantová schémata finančního roku 2002. Česko německé příhraničí:

název grantu	celkem (MEUR)	Sasko	Bavorsko	Management
hospodářský rozvoj a lidské zdroje	5,361	3,098	1,888	0,375
životní prostředí a územní rozvoj	1,37	-	1,37	-

Česko rakouské příhraničí:

název grantu	celkem (MEUR)
dopravní infrastruktura	2,271

Grantová schémata finančního roku 2003. Česko německé příhraničí:

název grantu	celkem (MEUR)	Sasko	Bavorsko
přeshraniční infrastruktura	4,0	2,0	2,0
životní prostředí a regionální rozvoj	5,0	3,36	1,64

Česko rakouské příhraničí:

název grantu	celkem (MEUR)
přeshraniční sítě a lidské zdroje	1,84
životní prostředí a územní rozvoj	1,70
technická asistence	0,06

Program přeshraniční spolupráce CBC Phare - Společný fond malých projektů

Cílem Společného fondu malých projektů (SFMP), jehož prostředky jsou vyčleněny v rámci finančních memorandum na jednotlivé roky z celkových prostředků Programu CBC Phare, je poskytnout prostředky místním a regionálním institucím v příhraničních oblastech na podporu rozsahem menších společných akcí neinvestiční povahy. Hlavní cíl spočívá v podpoře projektů typu „people to people“, tzn. projektů, které podporují rozvíjení poznávání a vztahů mezi obyvateli obou příhraničních území. Na rozdíl od investičních projektů, jejichž příprava, schvalování a realizace je časově náročná, Společný fond malých projektů umožňuje operativní poskytování prostředků v relativně krátkém časovém období na projekty malého rozsahu.

Souhrnně lze charakterizovat FMP jako program, který podporuje:

- setkávání různých skupin obyvatel, zejména mládeže, za účelem navazování a rozšiřování vztahů;
- rozvíjení všestranné kulturní spolupráce mezi sousedními regiony;
- akce zaměřené na místní a regionální socioekonomický rozvoj;
- vzdělávací aktivity institucí působících v oblasti místního a regionálního rozvoje, samosprávě a neziskových organizací regionálního významu;
- zvyšování informovanosti a propagace regionů;
- zvyšování informovanosti a propagace procesu evropské integrace.

Výše dotace

SFMP podporuje akce menšího rozsahu. Podle daných pravidel může projekt získat dotaci v rozmezí od 1000 do 50 000 EUR.

Důležitou podmínkou pro získání dotace je kromě věcné náplně projektu i finanční spoluúčast žadatele, která je

stanovena v minimální výši 10% celkových nákladů projektu a stanoveného poplatku sekretariátu za vedení programu.

Využití prostředků

Prostředky ze SFMP lze použít na úhradu následujících výdajů:

- cestovné (jízdné, ubytování, stravování);
- honoráře expertům (za zpracování studií, poradenství a pod.);
- honoráře za umělecký výkon;
- náklady prokazatelné spojené s pořádáním a zabezpečením akcí (pronájem sálů, tlumočení);
- náklady na setkávání zájmových skupin (ubytování, stravování, pronájem, tlumočení, doprava, tisk apod.);
- příprava a tisk reklamních materiálů;
- výdaje na nutný spotřební materiál související a spotřebovaný v rámci projektu (maximálně do výše 50% poskytnuté dotace).

Z podpory SFMP jsou vyloučeny náklady na cla, daně a nákup cenin, pořadatelské odměny, výplata mezd vlastním pracovníkům žadatele a další náklady přímo nesouvisejících s projektem.

Administrace programu

Program je řešen formou delegování pravomoci na jednotlivé regiony s tím, že funkci sekretariátu fondu zajišťují orgány euroregionů, resp. regionální rozvojové agentury. Vlastní hodnocení a výběr projektů provádí regionální struktury (hodnotící komise, posuzovatelé). Uzavření smluv, výběrová řízení, finanční toky a monitoring zabezpečuje Centrum pro regionální rozvoj prostřednictvím svých poboček.

Prostředky pro SFMP

Pro programy jednotlivých let 2001 až 2003 je na SFMP určeno 10% z celkových prostředků programu CBC Phare -

na česko německé příhraničí 1 mil. EUR, na česko rakouské příhraničí 0,4 mil. EUR a na česko polské příhraničí 0,5 mil. EUR.

Zahájení programu

Zahájení programu (výzva žadatelům k předkládání projektů) bude zveřejněno v dostatečném časovém předstihu na webových stránkách Centra pro regionální rozvoj Praha (<http://www.crr.cz>). Předpokládáme, že zahájení programu finančního roku 2001 bude (po schválení příslušných dokumentů Delegací Evropské komise v Praze) v průběhu II. čtvrtletí roku 2003.

7.3. Program INTERREG III

Program INTERREG III je jednou z iniciativ Evropských společenství, které byla schválena Evropskou komisí na období let 2000 – 2006 pro členské země Evropské unie. Česká republika bude po vstupu do Evropské Unie oprávněna čerpat prostředky Evropského regionálního rozvojového fondu, určené pro tento program.

V únoru 2003 se v Bruselu na DG Regio Evropské komise uskutečnilo jednání k zapojení České republiky do všech větví Iniciativy Společenství INTERREG, včetně doprovodných programů ESPON (rozvoj znalostí, výzkumu a informací v oblasti prostoroového plánování) a INTERACT (propojení řídicích orgánů programů INTERREG III, přenos zkušeností z jejich práce). Evropská komise na základě těchto jednání rozhodla, že na program

INTERREG III obdrží ČR v období let 2004 – 2006 celkem 60,9 milionů EUR v cenách roku 1999, což bude představovat v době vstupu do EU 10% nárůst o cca 6 milionů EUR.

Ve smyslu pravidel pro program INTERREG IIA (uvedených v Průvodci pro program INTERREG III/C(2000)1101 z 28. dubna 2000 (internetové stránky MMR www.mmr.cz) je navrženo čerpat pro:

- INTERREG IIIA (přímá přeshraniční spolupráce) celkem 80% z celkové částky;
- INTERREG IIIB (transnárodní spolupráce, např. program CADSES) 16% z celkové částky;
- INTERREG IIIC (kooperace mezi regiony) 6% z celkového rozpočtu.

Z rozpočtu pro INTERREG IIIB a INTERREG IIIC budou financovány programy ESPON a INTERACT.

Podle vyjádření zástupců DG Regio Evropské komise bude dopracování dokumentů pro směry INTERREG IIIB a IIIC na období let 2004 – 2006 řízeno Správními úřady pro tyto směry (Správní úřad pro INTERREG IIIB je v Římě, správní úřad pro oblast Východ ve směru INTERREG IIIC je ve Vídni).

Již od konce minulého roku probíhají konzultace k přípravě Společných programových dokumentů pro program INTERREG IIIA na hranicích s Německem a Rakouskem na období 2004 – 2006. Ty budou vycházet z již schválených programových dokumentů pro program INTERREG IIIA/CBC Phare na období 2000 – 2006, u kterých byla schválena společná strategie rozvoje území a priority. Implementační struktury programu a finanční alokace schválené na jednotlivé priority byly schváleny v těchto dokumentech zvláště pro program INTERREG IIIA a CBC Phare. Část, týkající

se především řízení programu Phare a návrh na rozdělení finančních prostředků, bude ale přepracována podle požadavků Evropské komise pro program INTERREG IIIA.

Byla také zahájena jednání s partnery ze Slovenska a Polska k přípravě Společných programových dokumentů pro program INTERREG IIIA na těchto hranicích. Pro polskou hranici bude při zpracování obdobně využít platný Společný programový dokument pro program přeshraniční spolupráce CBC Phare. Při přípravě společného programového dokumentu se Slovenskem využijeme částečně návrh, který byl zpracován v roce 1999, ale vzhledem k tomu, že nebyly schváleny Evropskou komisí finanční prostředky programu CBC Phare na tuto hranici, nebyl dokument využit.

Současně platné společné progra-

mové dokumenty jsou zveřejněny na webových stránkách MMR (www.mmr.cz) - Evropská integrace, odbor programů EU.

Řízení programu

Program INTERREG IIA bude ve smyslu pravidel pro INTERREG III řízen Správním úřadem programu. Ten bude společný pro české příhraniční regiony a regiony v sousední zemi (bude správní úřad pro česko – rakouský, česko - bavorský, česko - polský česko – slovenský program). Jeho úkolem bude zajistit řízení programu v souladu s národními pravidly a pravidly EK.

Bylo doporučeno a dohodnuto, aby na hranicích:

- s Německem a Rakouskem byly Správními úřady programu stávající Správní úřady v Sasku, Bavorsku a Rakousku, které budou spolupracovat při řízení programu s Mini-

sterstvem pro místní rozvoj ČR. Správní úřad nese zodpovědnost za program;

- se Slovenskem byl Správním úřadem programu Ministerstvo pro regionální rozvoj v Bratislavě, které bude spolupracovat s Ministerstvem pro místní rozvoj ČR;
- s Polskem bylo Správním úřadem programu Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, které budou spolupracovat při řízení programu s Ministerstvem hospodářství a práce Polské republiky.

Návrh na zřízení potřebných společných implementačních struktur (platební jednotky, technický sekretariát, monitorovací výbory, řídicí výbory, zapojení krajských úřadů a dalších regionálních aktérů) programu bude připraven ve Společných programových dokumentech a předložen ke schválení na jednání Společných monitorovacích výborů. Předložení Společných programových

dokumentů spolu s programovými doplňky je požadováno Evropskou Komisí nejpozději v září roku 2003 tak, aby oba uvedené materiály mohly být dopracovány podle připomínek Evropské komise a Společný programový dokument schválen před naším vstupem do Evropské unie. Na základě schválení výše uvedených dokumentů budeme moci zahájit čerpání finančních prostředků na konkrétní projekty.

Pro program INTERREG IIIA jsou podle Průvodce pro INTERREG III vhodné statistické jednotky NUTS III – území současných krajů, mimo Středočeský kraj a hlavní město Prahu. Existuje zde však určité omezení v přidělování prostředků pro příhraniční části kraje směrem k vnitrozemí. Je navrženo a bude diskutováno při projednávání návrhů společných programových dokumentů na období 2004 – 2006, využít tzv. klauzuli flexibility uve-

denou v Průvodci pro INTERREG III a pro území okresů, které mají přímou hranici s partnerskou zemí (tzn. že předložené projekty mají přímý přeshraniční efekt) využít max. 80% prostředků programů, pro zbývající území 20% finančních prostředků.

7.4. Finanční nástroj ISPA

Finanční nástroj (fond) ISPA (Instrument for Structural Policies for Pre-accession – Nástroj předvstupních strukturálních politik) je zaměřen na financování velkých infrastrukturních projektů v oblastech životního prostředí a dopravy a měl by usnadnit implementaci „acquis communautaire“ (práva EU) v kandidátských zemích v těchto oblastech a přispět k udržitelnému rozvoji těchto zemí. Pomoc z nástroje/fondu ISPA má také vést k cílům uvedeným v Předvstupním partnerství a naplnit priority Národního programu přípravy

na vstup do EU. U projektů z oblasti životního prostředí (ŽP) je třeba uvést, jak je opatření spojeno se zaváděním environmentální legislativy a politiky Společenství, zda je uplatněn princip „platí znečišťovatel“. U dopravních projektů je soustředěna pozornost na souvislost opatření s transevropskými sítěmi (TEN). Projekty musí souhlasit se strategiemi pro využívání nástroje ISPA připravenými ministerstvy životního prostředí a dopravy.

Finanční zdroje

Schválené financování ze zdrojů EU pro nástroj ISPA je pro jednotlivé kandidátské země určeno v určitém rozmezí, aby byly státy motivovány k podávání co nejkvalitnějších projektů. Prostředky mají být rozděleny mezi dopravu a životní prostředí paritně, i když jsou možné v jednotlivých letech malé disproporce. ČR má ročně k dispozici 57,2 - 83,2 mil. EUR (asi 1,8 - 2,7 mld. Kč), reálně

je cílová částka 70,2 mil. EUR (v cenách roku 1999, asi 2,25 mld. Kč). Pomoc EU musí být z hlediska využití finančních prostředků maximálně transparentní a bude důsledně kontrolována.

Forma pomoci

Pomoc je určena na projekty, části projektu, které jsou technicky a finančně nezávislé, skupiny nebo záměry projektů v uvedených oblastech. Část projektu může také zahrnovat přípravné, technické studie a studie proveditelnosti potřebné pro uskutečnění projektu.

Rozsah pomoci

Celkové náklady na projekty by v zásadě neměly být menší než 5 mil. EUR, tj. asi 160 mil. Kč. Rozsah pomoci Společenství může dosáhnout až 75% veřejných (nebo rovnocenných) výdajů na projekt. Pro úspěšné přijetí žádosti je nutné, aby dokumentace k projektu

byla úplná a aby byl projekt připraven po všech stránkách (detaily obsahuje Nařízení ISPA č. 1267/1999). Další důležitou podmínkou je nutnost spolufinancování ze strany žadatelské země.

Administrativní systém v České republice

Koordinátorem nástroje ISPA v České republice je Ministerstvo pro místní rozvoj, jehož náměstek pro cestovní ruch a evropskou integraci je Národním koordinátorem ISPA (NKI) a také předsedou Koordinačního výboru ISPA, kde jsou zastoupena příslušná ministerstva (Ministerstvo pro místní rozvoj, Ministerstvo financí, Ministerstvo dopravy, Ministerstvo životního prostředí, Ministerstvo zemědělství, Ministerstvo zahraničních věcí). Aktivity výboru jsou zaměřené na přípravu strategie a programových dokumentů vztahujících se k nástroji ISPA v České republice, na koordinaci a vyhodnocování postupu přípravných

prací, přijímání doporučení k odstranění případných nedostatků.

Žadosti o finanční příspěvek na projekty přijímají příslušná odborná ministerstva – Ministerstvo životního prostředí, které pověřilo tímto úkolem Státní fond životního prostředí, a Ministerstvo dopravy. Na Ministerstvu dopravy zabezpečovala do konce roku 2001 úkoly spojené s programem ISPA Jednotka ISPA, od 1. ledna 2002 začíná plnit funkci Implementační agentury nově vytvořené oddělení pro evropské fondy. V oblasti životního prostředí spolupracuje Státní fond životního prostředí s odborem integrovaného financování na Ministerstvu životního prostředí. Tyto útvary obou ministerstev jsou výkonným pracovištěm Sektorového schvalujícího úředníka (SAO), který je oficiálním zodpovědným pracovníkem v sektoru.

Na těchto dvou ministerstvech fun-

gují Pracovní skupiny ISPA, které na základě podkladů od příslušných útvarů na ministerstvech identifikují prioritní projekty v souladu se sektorovými strategiemi pro využívání ISPA schválených Evropskou komisí. Tyto strategie byly vypracovány v letech 1999 - 2000, obsahují kromě popisu situace a analýzy potřeb také indikativní seznamy projektů, v roce 2002 se předpokládá jejich aktualizace. Pracovní skupiny stanovují procedury, termíny, finanční limity a kritéria pro výběr projektů, navrhuji vedení ministerstva prioritní projekty pro předložení Evropské komisi, dále mimo jiné podporují zpracování návrhů na financování vybraných projektů, zajišťují zpracování předběžných studií prioritních projektů a informují o ISPA v rámci sektoru.

Žádost podávají státní nebo místní orgány případně jimi vlastněné firmy (v praxi České dráhy, Ředitelství silnic

a dálnic, obce, vodárenské společnosti vlastněné obcí). Mezi hlavní priority nástroje ISPA v oblasti dopravy patří projekty identifikované v procesu TINA (multimodální koridory), v oblasti životního prostředí jde o projekty v oblastech ochrany vod, ochrany ovzduší a nakládání s odpady, které přispějí k plnění požadavků legislativy Evropské komise. Žádosti schválené Pracovními skupinami a Koordinačním výborem ISPA (v předstihu posouzené pracovišti NKI a Národního koordinátora pomoci ES) jsou zaslány prostřednictvím pracoviště NKI. Poté uvnitř Evropské komise proběhne posouzení projektů a při kladném výsledku je žádost předložena Řídicímu výboru ISPA složenému ze zástupců všech členských států unie, který vybere projekty vhodné pro podporu.

Postup implementace projektů je monitorován prostřednictvím Monitorovacího výboru ISPA, který se schází dvakrát ročně za účasti zástupců

Evropské komise, příslušných ministerstev, implementačních agentur, konečných příjemců, případně zástupců institucí podílejících se na financování projektu.

Situace v letech 2000 - 2002 (schválené projekty, implementace)

Schválené projekty ISPA v letech 2000 - 2002 (v mil. EUR)

Pro projekty v letech 2000-2002 se České republice podařilo získat celkem 349 mil. EUR, tedy více, než činí alokace pro Českou republiku. Celkové náklady těchto projektů činí 627,7 mil. EUR. Aktuální seznam schválených projektů je zveřejněn na webové stránce MMR (www.mmr.cz - odkaz Evropské fondy).

Oblast	2000		2001		2002		2000-2
	Počet projektů	Grant ISPA	Počet projektů	Grant ISPA	Počet projektů	Grant ISPA	Grant ISPA
Doprava	32	65,6	2	36,9	1 + 0,5*	87,8	21 projektů
Životní prostředí	23	34,5	3	32,6	3 + 0,5*	89,9	
Technická pomoc	31	0,9	3	1,0	0	0	
Celkem	86	101,0	8	70,5	5	177,7	

Pramen: Ministerstvo pro místní rozvoj (pozn.: grant ISPA = celková alokace pro projekty)

* projekt na řešení povodňových škod je rovnoměrně rozdělen mezi sektory dopravy a životního prostředí

V příštím období bude nutné doladit systém přípravy a realizace projektů dle zkušeností z praxe hlavně s výhledem na čerpání větších (asi 3-4 krát) prostředků z Fondu soudržnosti. Klíčovou otázkou bude úspěšné zvládnutí procesu EDIS, ve kterém se implementační agentury připravují na decentralizovaný systém řízení a implementace, jako základní podmínky na Fond soudržnosti. Důležitou také zůstává nutnost průběžné přípravy projektů, především v oblasti životního prostředí, s ohledem na vyšší limit pro výši nákladů projektu.

7.5. Program SAPARD

Program SAPARD je jedním z předvstupních nástrojů Evropské unie určený pro deset kandidátských zemí. Název program SAPARD byl vytvořen z počátečních písmen slov Special Accession Programme for Agriculture

and Rural Development, česky Speciální předvstupní program pro zemědělství a rozvoj venkova.

Jak bylo navrženo Evropskou komisí, program SAPARD bude napomáhat kandidátským zemím při řešení konkrétních úkolů při zavádění *acquis communautaire* vztahujícímu se ke společné zemědělské politice (CAP), strukturálním změnám v jednotlivých zemědělských sektorech a na venkově.

Kandidátské země mohou programu SAPARD využívat v časovém rozmezí roku 2000 až 2006, maximálně však do konkrétního data vstupu do Evropské unie.

Cílem programu je:

- Přispět k zavádění práva Evropského společenství v oblasti společné zemědělské politiky
- Řešit prioritní a specifické problémy spojené s trvale udržitelnými změnami v sektoru zemědělství a ve venkovských oblastech kandidátských zemí

Finanční prostředky

Evropská unie uvolní na program SAPARD z Evropského zemědělského orientačního a záručního fondu (EAGGF) ročně částku 520 miliónů EUR pro všech deset kandidátských zemí. Po vstupu kandidátské země do Evropské unie tento stát získává nárok na poskytnutí finanční pomoci v rámci politiky Společenství, zejména pak ze Strukturálních fondů. Jeho podíl z fondů programu SAPARD bude přenechán zbývajícím kandidujícím státům nacházejícím se do té doby stále ještě v předvstupní fázi. Pro Českou republiku připadá ročně 22 miliónů EUR.

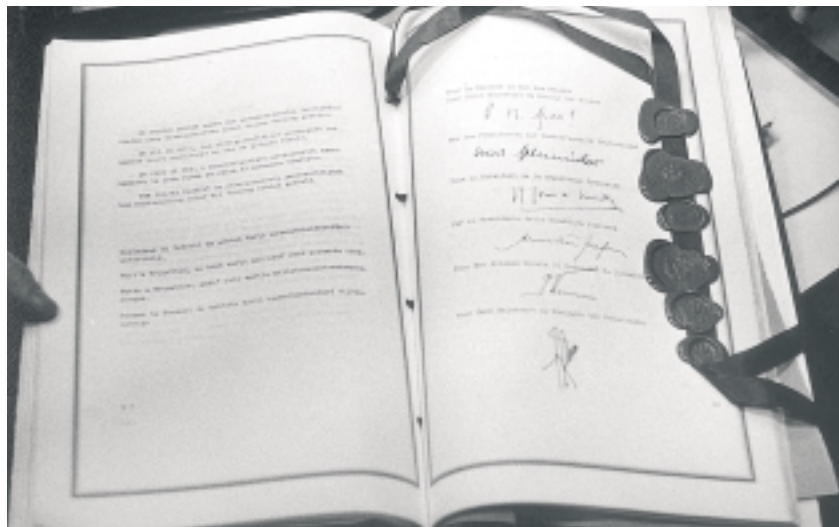
Pro sektor zemědělství znamená podpora EU v rámci programu SAPARD ročně přibližně 540 miliónů Kč, pro sektor rozvoj venkova 270 miliónů Kč. Česká republika má rovněž zajištěny potřebné finanční zdroje na spolufinancování programu z národního rozpočtu.

Finanční prostředky z programu

SAPARD může kandidátská země začít čerpat po oficiálním vyhlášení programu SAPARD a mohou být využívány až do jejího vstupu do EU, nejdéle však do konce roku 2006.

Nejdůležitějšími úkoly zemědělství České republiky je posílení konkurenceschopnosti prvovýroby a zpracovatelského odvětví, dosažení vysoké kvality zemědělských a potravinářských výrobků s vyšší přidanou hodnotou, dokončení restrukturalizace zemědělských a zpracovatelských podniků, posílení pozice zemědělské prvovýroby na trhu a zavedení práva Evropského společenství do praxe.

Přínosem programu SAPARD je také možnost osvojit si náročná pravidla strukturálních fondů Evropské unie a principů programování, vybudování potřebných institucí, zejména Agentury SAPARD, připravení legislativního rámce a podmínek pro monitorování programu SAPARD v České republice.

Zdroj: European Commission Audiovisual Library

Podpisy pod tzv. Slučovací smlouvou, kterou se v roce 1965 vytvořily jednotné orgány pro všechna Evropská společenství.

8. Příprava projektů při využívání finančních prostředků z fondů EU

Příjem nemalých částek z evropských fondů je podmíněn dostatečným počtem kvalitně zpracovaných projektů. Příprava projektové dokumentace jako prostředku k získání finančních podpor je proces, při němž je potřeba respektovat následující:

- principy EU, které provázejí tvorbu všech programových dokumentů;
- vazby na programové dokumenty (Národní rozvojový plán, Rámec podpor Společenství pro strukturální fondy, Program rozvoje zemědělství a venkova pro SAPARD apod.), zejména na operační programy, a to regionální a sektorové, které po vyjednání se zástupci Evropské komise tvoří mantinely, v nichž se obsah a rozsah projektu bude nacházet;
- souvislosti na přijaté rozvojové strategie, agrární politiku, zejména její lokální úroveň, která je v případě konkrétních projektů často limitující;

- nezbytnost komunikace se všemi partnery, kteří se buď podílejí na řešení projektu nebo se jich jeho výsledky budou týkat (vliv na životní prostředí, změna technologií, pozemkové úpravy apod.).

Příprava a realizace projektů předpokládá existenci řady institucí, zejména platebních agentur, bank, monitorovacích a kontrolních orgánů a dalších, které budou muset velmi pečlivě pracovat s prostředky EU a s veřejnými a privátními prostředky určenými na spolufinancování. V rámci před vstupního období v souvislosti s programy SAPARD, ISPA, a Phare jsou tyto instituce připraveny.

8.1. Typy projektů

Podle věcné struktury mohou být projekty:

- jednotématické - zaměřené na jedno věcné téma

- vícetématické - sdružující více věcných témat současně.

Zatímco první skupina projektů se soustředí na vyřešení určitého homogenního problému - životní prostředí - biomasa - odpadové hospodářství, ČOV - kanalizace, druhá skupina projektů řeší souběh několika problémů - zvýšení doplňkových příjmů - turistika - alternativní zemědělství - nové podnikatelské aktivity apod.

Podle délky řešení mohou být uvedené projekty:

- krátkodobé (do 1 roku)
- střednědobé (2 - 4 roky)
- dlouhodobé (více než 4 roky, v případě strukturálních fondů sedmileté).

Podle věcné orientace finančních prostředků lze rozlišit:

- projekty investiční zaměřené na modernizaci technologií, staveb

apod., hrazené z investičních prostředků;

- organizační, orientované především na zlepšení organizace hmotných a finančních toků. Jejich úhrada jde především z neinvestičních prostředků.

V rámci strukturálních fondů mají přednost ty projekty, které zahrnují rozvoj území jako celku, řeší komplexní problémy venkovského obyvatelstva, jeho ekonomickou a sociální stabilitu, ochranu životního prostředí apod. a podle toho zajišťují i potřebnou partnerskou účast.

8.2. Projekt musí obsahovat srozumitelně formulovaný cíl

Projekt, tak jak ho chápe EU, není náhodným rozhodnutím zpracovat jakýkoliv problém nebo nápad. Je součástí cílevědomého programovacího

procesu ve smyslu komplexního řešení regionálních priorit od vytyčených programů reagujících na stěžejní problémy zemědělství a venkovského prostoru přes opatření k jejich řešení vyúsťujících do návrhů projektů provázaných přes společné cíle, priority a kritéria s programy, které byly projednány a odsouhlaseny vládou ČR a Evropskou komisí.

V rámci operativy jsou realizována konkrétní opatření k plnění priorit vytyčených programů, a to formou projektů.

Na této úrovni dochází k realizaci projektů, čerpání finančních zdrojů a hodnocení dopadů.

Projekty v tom pojetí, jak budou připravovány v praxi, mají jiný charakter než ty, jejichž základ tvoří pouze technická dokumentace nebo prováděcí projekt ve smyslu organizačně metodického návodu realizace technického zadání, případně softwarového a hardwarového zabezpečení. Podle EU má projekt podstatně rozsáhlejší záběr,

a to od přípravy záměru až po jeho realizaci; v zásadě se týká celé akce, jejíž cíl musí být srozumitelně a jednoznačně zadán. Jasný, výstižně popsáný záměr, jeho srozumitelná formulace a konkrétní, kvantifikovatelný, věcně a časově kontrolovatelný cíl jsou předpokladem úspěchu projektu.

8. 3. Jak sestavit projekt?

Osnova projektu musí zahrnovat následující:

1. Název projektu; výstižná formulace názvu vyjadřující věcný záměr projektu (například „rekonstrukce a modernizace stájové technologie včetně podlah a větrání pro mladý skot“); za nežádoucí se pokládá například formulace názvu projektu typu „podpora vrcholového řízení“, z níže není patrné, čeho se projekt týká.
2. Umístění projektu; přesná specifi-

kace místa realizace projektu (tzn. kde se projekt bude realizovat, v jakém katastrálním území obce, okresu, a pokud možno doplnění mapkou).

3. Zdůvodnění projektu; proč žadatel projekt předkládá (například rekonstrukce a modernizace stájové technologie včetně podlah a větrání pro mladý skot za účelem zlepšení welfare v chovech hospodářských zvířat).
4. Popis projektu zahrnuje:
  - cíl projektu, neboli záměr (čeho chceme projektem dosáhnout, co zlepšit, očekávaný společenský efekt, tzn. odpovědět na otázky: kde, co, jakým způsobem, kdy a za kolik chceme dosáhnout). Cíle je zapotřebí kvantifikovat,
  - charakteristika stávajících problémů, potřeb (popis současné situace pomocí SWOT analýzy - analýza silných stránek, slabých stránek, příležitostí - rozvojový potenciál a ohrožení

- překážky při realizaci projektu, rizika apod.; doporučuje se doplnit fotodokumentací současného stavu,

- vazba na priority a opatření programů (například na Plán rozvoje zemědělství a venkova ČR pro období 2000 - 2006 v rámci programu SAPARD, soulad s regionálními a místními strategiemi uvedenými v Národním rozvojovém plánu a Plánu rozvoje kraje),
- stanovení jasně formulovaných krátkodobých a střednědobých cílů a očekávaných přínosů zaměřených například na zvýšení výdělků, zlepšení životního prostředí, zvýšení počtu pracovních míst (například uvést počet pracovních míst před zahájením projektu a po jeho dokončení); tyto cíle by měly být realistické, konkrétní, měřitelné pomocí zvolených indikátorů, jejichž prostřednictvím probíhá monitorování efektů z vložených prostředků; většinou se

uvádějí 2 až 3,

- zdůvodnění potřeby podpory.

5. Zabezpečení projektu:

- analytické (specifikace potřeb na vybraná opatření projektu, formulace podmínek pro získání a udržení kapitálu pro investice v daném prostředí,
- alokační (posouzení možnosti alokace kapitálu a investic v regionu, v podniku apod.),
- organizační (účast fyzických osob a právnických osob na regionálním rozvoji prostřednictvím projektu),
- finanční (získávání, identifikace a plánování finančních zdrojů pro projekt a pravidla pro provádění finančních operací, garance finančního zabezpečení projektu),
- technické (potřeba nových technologií, počítačů a počítačových sítí, komunikačních prostředků apod.),
- personální (osoba zodpovědná za realizaci projektu - jméno, příjmení,

adresa, úroveň dosaženého vzdělání - kvalifikační předpoklady, věk, charakteristika konečného příjemce podpory a partnerů podílejících se na projektu).

6. Časový postup při realizaci projektu; zahrnuje popis jednotlivých etap realizace projektu z hlediska časového a finančního (například na rok 2001 je potřeba 1 300 000,- Kč na technické zásahy) a závazek zahájit projekt ve stanoveném termínu (nejpozději však do 3 měsíců).
7. Finanční plán obsahuje analýzu nákladů a výnosů, plánované toky finančních prostředků, zdrojů financování, způsob poskytování finančních prostředků; obsahuje etapy a navrhovaný způsob financování, spolufinancování; realizuje se formou finanční tabulky, která tvoří povinnou součást projektu a vyjadřuje objemy finančních prostředků z jednotlivých zdrojů (z tabulky by

mělo být patrné, kolik prostředků poskytne EU, kolik bude z domácích veřejných zdrojů a kolik ze soukromých. Finanční prostředky mohou být složeny z veřejných i soukromých prostředků od více partnerů, kteří se v duchu principu partnerství budou na řešení podílet.

Procento prostředků požadovaných od EU závisí na charakteru projektu, na tom, zda jde o projekt přinášející zisk, nebo o neziskový projekt. U neziskového projektu může příspěvek od EU činit až 75 %; zbývajících 25 % tvoří spolufinancování z národních, resp. ze soukromých zdrojů. U ziskového projektu 50 % hradí zadavatel projektu ze svých zdrojů, dalších 50 % tvoří ze 75 % příspěvek od EU (tj. z celkového objemu prostředků 37,5 %) a z 25 % pak veřejné zdroje (tj. 12,5 % z celkového objemu prostředků na projekt).

8. Výběr a stanovení indikátorů pro

monitorování a hodnocení projektu; v této fázi rozeznáváme indikátory výstupů, které vyjadřují operační cíle, tj. konkrétní opatření potřebná k dosažení vytčeného cíle (například rekvalifikační programy pro dlouhodobě nezaměstnané), které se vztahují k činnosti, k aktivitám. Převážně se měří v naturálních jednotkách (například počet účastníků v rekvalifikačních programech), mohou se však formulovat i ve finančních jednotkách (například náklady na rekvalifikovaného pracovníka).

Indikátory výsledků, které vyjadřují specifické cíle, neboli to, čeho se má dosáhnout konkrétními dílčími opatřeními (například zlepšením zaměstnanosti dlouhodobě nezaměstnaných prostřednictvím rekvalifikací), vyjadřují přímé a okamžité efekty, většinou krátkodobé výsledky jednotlivých opatření, poskytují informace o kapacitě a výkonosti přímých příjemců.

Mohou být fyzické i finanční povahy (například snížení nákladů na přepravu).

Indikátory dopadů - účinků, které vyjadřují globální cíle, tedy to, co má být konečným efektem rozvojového dokumentu (například snížení nezaměstnanosti především u dlouhodobě nezaměstnaných, zvýšení HDP regionu apod.).

9. Vliv projektu na životní prostředí (zvláště u projektů, u nichž se negativní vliv na životní prostředí předpokládá (dáno zákonem č. 244/1992, opatřeními a Směrnici č. 85/337).
10. Očekávané efekty z realizace projektu (finanční, společenské), návrhy na další opatření (například zlepšení estetiky krajiny, zlepšení kvality povrchové vody).
11. Zajištění implementace projektu do praxe. Jaké instituce se budou podílet na realizaci, jakým způsobem bude zajištěna kontrola finančních

toků, nezávislý audit, předkládání zpráv o dosažených efektech apod.

12. Zajištění rovných podmínek pro muže a ženy.

8.4. Hodnocení projektů

Vyhodnocování předložených projektů vychází v zásadě ze dvou hledisek:

- formálního
- věcného.

U formálního hlediska je rozhodující dodržení všech formálních náležitostí projektu po administrativní i legislativní stránce. Projekt musí obsahovat hlavní body osnovy projektu, tj. kvantifikaci cílů, výběr priorit, finanční tabulku atd.

Dalším důležitým hlediskem je charakteristika řešitelů, resp. příjemce podpory. Sem patří především kvalifikační způsobilost, odborná zdatnost a potřebná znalost principů práce se strukturálními fondy.

Pro výběr projektu je důležitý návrh

organizace tvorby a realizace projektu, časový a pracovní plán, použité metody a znalost legislativy EU. Svoji roli hraje i kvalifikace a praxe řešitelského týmu. K formálním náležitostem samozřejmě počítáme i předložení všech potřebných dokladů ve struktuře a formě, kterou zadavatel požaduje.

Pokud jde o věcné hledisko výběru projektu, výbor pro monitorování programu určí výběrová kritéria (věcná, nákladová, finanční), aby byl zajištěn výběr nejlepších návrhů pro podporu ze strukturálního fondu. Výběr námětů k podpoře bude brát plně v úvahu i umístění námětu a úroveň sociálních a ekonomických nedostatků oblasti.

Kromě základních výběrových kritérií výbor specifikuje hlavní kritéria, která musí splňovat všechny projekty, a specifická kritéria týkající se povahy daného opatření.

Aby bylo zajištěno, že je vybrán nejlepší projekt, výběrový proces bude brát

v úvahu například:

- úroveň nevýhod v geografické oblasti projektu;
- vytvoření pracovních příležitostí nebo jiných specifikovaných výstupů;
- vliv mimořádných investic (zvláště od soukromého sektoru);
- synergii s jinými projekty a opatřeními;
- rozsah, do jakého projekt vyžaduje podporu od řady partnerů;
- spolupracující nebo partnerské společné podniky, zvláště se týkající soukromého sektoru;
- inovační charakter projektu;
- hodnotu, kterou přinesou vložené finanční prostředky, včetně výstupu v nákladech za jednotku;
- strategickou povahu projektu;
- vliv na životní prostředí.

Zkušenosti z probíhajících programů ukazují, že řada výběrových kritérií a mechanismů může být řízení

programu efektivní. Nejlepší z nich jsou ta, která poskytují veřejnou a průhlednou bázi pro monitorovací výbor při výběru projektů.

Východiskem pro schválení technické a ekonomické koncepce projektu a podkladem pro všechna rozhodnutí o financování projektu je Feasibility Study (FS) - ověřovací studie, často nazývaná studie proveditelnosti, studie ekonomické efektivnosti. FS bude povinnou součástí většiny projektů financovaných s příspěvkem EU, popřípadě s finanční úvěrovou nebo grantovou spoluúčastí mezinárodních finančních a rozvojových institucí EU, OECD apod.

U projektu je nutné jasně formulovat nároky na výsledky zamýšleného projektu, prokazovat schopnost dobře hospodařit vlastními zdroji a zároveň přesvědčovat domácí i zahraniční partnery (stát, nadnárodní rozvojové organizace, finanční instituce a banky)

o správnosti záměrů a schopnosti dosáhnout cílů projektu. Bude nezbytné plnit podmínky pro použití prostředků z předvstupních i pozdějších strukturálních fondů EU a prokazovat, že projekt přispívá k trvale udržitelnému rozvoji.

Vydalo Ministerstvo zahraničních věcí České republiky, Odbor komunikační strategie.

Obsah: Ministerstvo pro místní rozvoj
Vydání první, 68 stran, náklad 15 000 ks
Neprodejný výtisk

Další informace o problematice o EU naleznete na <http://www.euroskop.cz>
nebo na bezplatné informační lince 800 200 200, či na <http://www.mmr.cz>

© MMR, MZV ČR, Praha 2003

ISBN: 80-86345-37-8

Partner této publikace

metrostav

www.metrostav.cz

